

Vilma Räikkönen

Soitan bändissä!

Ohjeita lasten bändiryhmän ohjaajalle

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikkipedagogi AMK

Musiikki

Opinnäytetyö

8.5.2015

Tekijä(t) Otsikko	Vilma Räikkönen Soitan bändissä! Ohjeita lasten bändiryhmän ohjaajalle
Sivumäärä Aika	52 sivua + 2 liitettä 8.5.2015
Tutkinto	Musiikkipedagogi AMK
Koulutusohjelma	Musiikki
Suuntautumisvaihtoehto	Varhaismusiikkikasvatus ja taiteen soveltava käyttö
Ohjaajat	MuT Annu Tuovila MuM Marko Puro
<p>Opinnäytetyöni on opas lasten bändiryhmän ohjaajalle. Syksyllä 2014 aloitin työt bändiryhmän opettajana ja huomasin, ettei lasten bändisoittimien alkeisopetukseen löytynyt opetusmateriaalia eikä ohjeita. Päätin laatia tietopakettin, joka sisältää ohjeita instrumenttietopetukseen, opetusmateriaalin valintaan, ryhmäopettajuuteen ja poikiin bändin jäsenenä.</p> <p>Musiikkiopistojen ja -koulujen soitinkaruselleissa lapsi saa tutustua eri instrumentteihin pienen hetken ja tekee päätöksensä soitinvalinnasta usein tämän perusteella. Periodeittain soittimiin tutustuttava ja lukukauden mittainen soitinkaruselli olisi hyvä tapa tutustua soittimiin. Opinnäytetyössäni bändiryhmän periodin pituus on noin neljä viikkoa. Bändisoittimistoon kuuluvat: rummut, kantele, kitara, sähköbasso, djembe ja rytmisoittimia. Harjoitukset, sovitukset ja instrumenttikohtaiset ohjeet laadin n. 7–8-vuotiaiden lasten ryhmäopetukseen.</p> <p>Olen kerännyt työhöni instrumenttien alkeisopetusmateriaalista löytämiäni ohjeita ja soveltanut niitä bändisoittimille. Työni tärkein aineisto ovat bändiryhmälle sovitetut teokset ja ohjeet siitä, millä tavoin kappaleita lähestytään yhteissoiton näkökulmasta. Olen pohtinut ryhmäopettajuutta ja 7–8-vuotiaiden musiikillisia tavoitteita. Oma opettajuuttani kehitin esim. kuvaamani videomateriaalin avulla, jonka perusteella tutkin opetusmenetelmien ja -materiaalin toimivuutta ryhmäopetuksessa.</p> <p>Bändiryhmässä lapsi oppii bändisoittimien alkeita yhteissoiton kautta. Lapsi tutustuu eri musiikkityyleihin ja saa esiintymiskokemusta bändin jäsenenä. Bändiryhmässä tutustutaan myös musiikkivalmennukseen, jonka aikana lapsi oppii musiikin perusteita: rytmi, melodia, harmonia, musiikin muotorakenteet ja improvisointi. Lapsi oppii tärkeitä sosiaalisia taitoja ja saa ympärilleen vertaisryhmän, jonka avulla oppiminen tapahtuu vuorovaikutteisemmin ja tehokkaammin.</p> <p>Bändiryhmän tavoitteet ja lasten kehityksen tukeminen vaativat bändiryhmän ohjaajalta useita pedagogisia taitoja. Opettajan on huomioitava ryhmä ja sen yksilöt ja hallittava useita eri työtapoja, jotta jokaiselle lapselle on mahdollisuus tarjota hedelmällinen oppimisympäristö. Pidentämällä soitinvalmennuksen kestoa ja lisäämällä instrumenttivalikoimaa, lapsi saa todellisen kuvan eri soittimista ja oppii musiikin harrastamiseen tarvittavat alkeet.</p>	
Avainsanat	bändi, ryhmäopetus, 7–8-vuotias lapsi, soitinvalmennus, ryhmäopettajuus, pojat, bändisoittimet

Author Title	Vilma Räikkönen I Play in a Band! - Instructions for Teaching a Children´s Band
Number of Pages Date	52 pages + 2 appendices 8 May 2015
Degree	Bachelor of Music
Degree Programme	Music
Specialisation option	Early Childhood Music Education
Supervisors	Annu Tuovila, DMus Marko Puro, MMus
<p>In the fall of 2014, I started to work as a children´s band teacher. Soon I noticed that there were not any instructions on how to teach band instruments to children. I decided to make a guide that includes instructions for band instrument teaching and how to choose the right teaching material. I have also been studying teacher´s position as a group leader and what to consider as a teacher, when one is teaching boys.</p> <p>In a band group, we get to know each instrument well during a 4-week period and play together as a band throughout the school year. When you concentrate on instruments over a longer period of time, children get a better picture of the possibilities of each instrument. In my final project included arrangements for the following band instruments and instruction on how to teach them: djembe, drums, electric bass, guitar, kantele and percussion instruments.</p> <p>My project report is a guide for teaching band instruments to children aged 7 to 8. I have gathered information from different instrument guides for beginners and applied that information to band instruments. I have arranged popular and children´s music for band instruments in a way that is suitable for children. The most important way of learning in a band group is playing a lot together as a band. In my report, I also reflect on the role of a group teacher and identify the most important instrumental and musical goals for children of this age group. I recorded a few band lessons in order to develop my own group teaching skills and to learn more about my teaching practices.</p> <p>A band group introduces children to different music styles and gives them a chance to learn how to perform music. Band members learn social skills and form a tight group and create positive environment, which allows learning to happen in interaction. To achieve the musical, social and instrumental goals, the teacher should have many pedagogical skills. The teacher should take the whole group and its individual members into consideration. They should also master different methods to teach different children. A band group is a place where the children familiarizes themselves with different instruments and learn social and musical skills. A band class should be a fruitful space for peer learning where every child is treated equally.</p>	
Keywords	Band, group teaching, 7–8-year-old children, boys, band instruments, beginner´s guide

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Mikä ihmeen bändiryhmä?	3
2.1	Bändiryhmä yleisesti	3
2.2	Bändiryhmän tavoitteet	4
2.2.1	Esiintymistaito ja sosiaaliset tavoitteet	5
2.2.2	Musiikilliset ja instrumenttikohtaiset tavoitteet	6
2.3	Opettajan ammatilliset tavoitteet	7
3	Poikana bändissä	8
3.1	7–8-vuotias poika	8
3.2	Bändiläisen minäkäsitys, itsetunto ja itsearviointi	9
3.3	Bändiryhmä oppijana	10
3.4	Pojat vallankahvassa	12
4	Opettaja bändin ohjaajana	14
4.1	Rakentakaa yhdessä!	15
4.2	Ole kumppani!	15
4.3	Ohjaa lasta oikeudenmukaisesti!	16
4.4	Jousta ja voimaannuta!	16
5	Instrumenttikohtaisia ohjeita	17
5.1	Kitara	18
5.1.1	Kitaralla komppaaminen	19
5.1.2	Kitaralla näppäily	21
5.2	Rummut	22
5.3	Kantele	23
5.3.1	Kanteleen soinnut	24
5.3.2	Kanteleen näppäily	26
5.4	Sähköbasso	26
5.5	Rytmisoittimet, djembe ja ksylofonit	28
5.6	Varhaismusiikkiteknologia	29
6	Nyt soitetaan!	29

7	Sovitukset musiikiksi	32
7.1	Viidakossa: rumpusetti, rytmisoittimet ja kitara	32
7.2	Musta kissa, valkea kissa: rumpusetti, kitara ja basso	35
7.3	Johnny B. Goode: rumpusetti ja djembe	39
7.4	Tao Tao: rumpusetti, bassokantele, marakassit ja kitara	43
8	Soittotaito – ja paljon muuta	47
8.1	Toteutuivatko tavoitteet?	47
8.2	Ennen kaikkea tukemassa lasta	48
8.3	Kehityskohteita ja ideoita	49
9	Pohdinta	49
	Lähteet	51
	Liitteet	
	Liite 1. Videointilupa	
	Liite 2. Tuntiesimerkki	

1 Johdanto

Aloitin syksyllä 2014 työt yksityisessä musiikkikoulussa Helsingissä musiikkileikkikoulunopettajana. Tavallisten musiikkileikkikouluryhmien lisäksi minulle kuului myös 7–8-vuotiaiden bändiryhmä. Kun on keskittynyt varhaismusiikkikasvatusopintojen ajan 0–6-vuotiaiden opettamiseen ja kehitykseen, huomasin, että edessäni olisi aivan uudenlainen haaste. Emme olleet ammattikorkeakoulussa opiskelleet bändisoittimia. Tavallisesti musiikkileikkikoulussa soitinvalikoimaan kuuluvat erilaiset rytmi- ja laattasoittimet, rummut ja kanteleet. Bändisoittimisto tuli tutummaksi musiikkikoulumme bändimuska-reissa, joissa tarjolla on myös rumpusetti, sähköbasso, kitaroita, mikrofoneja ja vahvistettuja kanteleita. 4–6-vuotiaiden bändimuskarissa sain hieman kokemusta bändisoittimien opetuksesta, mutta 7–8-vuotiaiden lasten kanssa en ollut ryhmä- tai bändiopetusta paljoakaan tehnyt. Lukukausi 2014–2015 oli ensimmäinen vuoteni bändiopetuksen parissa.

Kun ensimmäinen tunti koitti, pidin melko tavallisen musiikkileikkikoulutunnin niin rakenteeltaan kuin opetusaineistoltakin. Muutamat ensimmäiset tunnit toimivat hyvin, mutta huomasin pian, että lapset olivat erittäin taitavia. Olin aliarvioinut 7–8-vuotiaan taitotason. Päätin tutkia 7–8-vuotiaan lapsen kehitystä, sovittaa bändisoittimille kappa-leita ja opetella uusia instrumentteja niin, että tunneista tulisi antoisampia minulle pedagogina ja lapsille ryhmän jäsenenä. Käyttämäni bändisoittimet tunneilla ja opinnäyte-työssäni ovat: kitara, rummut, basso, kantele, rytmisoittimet ja djembe.

Ryhmään kuuluvat itseni lisäksi kahdeksan melko energistä ja erittäin taitavaa poikaa. Poikia on ryhmässä siksi, koska yhtään tyttöä ei syksyn alkaessa ilmoittautunut ope-tukseen. Bändiryhmässä tutustumme instrumentteihin periodeittain. Neljä viikkoa kes-tävän periodin aikana keskityimme selkeästi johonkin tiettyyn instrumenttiin, mutta soi-timme kuitenkin joka tunti myös bändinä. Bändiryhmämme kokoontui perjantai-iltais-in Leppävaaraan, Ruusutorpan koulun näyttämöluokkaan ja sen kesto oli 60 minuuttia.

Ryhmän tavoitteena on luoda musiikkia yhdessä bändisoittimia käyttäen. Bändiryhmä on oiva tapa tutustua instrumentteihin ennen yksilöopetusta. Olen aloittanut omat inst-strumenttiopintoni suoraan kahden hengen soitinryhmästä ja yksityistunneilta. Olisin lap-sena halunnut kokeilla useampia soittimia ymmärtääkseni, kuinka ne toimivat ja mitkä ovat instrumentin peruseräpäätteet. Mielestäni tutustuttaminen instrumentteihin, musiik-

kityyleihin ja soittotapoihin auttavat ja tukevat lapsen tulevaa päätöstä omasta instrumentistaan ja henkilökohtaisesta suhteestaan musiikkiin.

Tammikuussa 2015 päätin kysyä poikien vanhemmilta videointiluvan (liite 1.). Olen videoinut useita oppitunteja ja esityksiä tunneiltamme. Työtapojani olen kehittänyt koko lukuvuoden 2014-2015 ajan ja videointimateriaalia on kertynyt kestoaltaan noin viiden oppitunnin verran. Videomateriaalin avulla oli helppo palata takaisin opetuksen pariin ja arvioida itseään opettajana. Videolta pystyi tarkkailemaan poikien oppimistyylejä, keskittymistä ja tunnetiloja, joihin ei aina ehdi tarkasti opettaessa keskittyä.

Työni tavoitteena on madaltaa varhaismusiikkikasvattajan kynnystä tarttua myös vähemmän tuttuihin musiikkileikkikoulu-soittimiin. Kun itse aloitin bändiryhmän opettajana, olisin kaivannut ohjeita ja ideoita. Siksi halusinkin koota informaatiopakettin sellaiselle opettajalle, joka työssään ohjaa bändiryhmää tai haluaa opetuksensa mausteeksi bändisoittimia.

Lähtiessäni tutkimaan eri instrumenttien alkeisopetusmateriaalia en tiennyt, mitkä työtavat bändisoittimien opetuksessa toimisivat ja mitkä eivät. Minulla olivat tiedot ja taidot varhaismusiikkikasvatuksen työtavoista, joten niitä soveltamalla löytäisin oikeat keinot myös bändiopetukseen. Päätin ensin laatia tavoitteet jokaiselle soittimelle, ja kokeilemalla selvisi, mitkä tavoitteista toteutuivat. Oma haastavin tavoitteeni on ehdottomasti ollut jokaisen eri instrumentin alkeisopetukseen perehtyminen ja alkeiden soveltaminen niin, ettei mentäisi liian yksityiskohtaisiin asioihin. Tutustuminen soittimiin tapahtuu bändisoiton kautta, kuitenkin antaen lapselle selkeän kuvan instrumentista ja siihen liittyvistä työtavoista.

Työn aluksi kerron bändiryhmästä, sen työtavoista ja tavoitteista. Jotta tällaista opetusmuotoa voi käyttää, on opettajan ymmärrettävä keskilapsuudessa olevaa lasta, hänen kehitystään ja minäkäsitystään, joista kerron luvussa kolme. Luvussa neljä pohdin opettajaa ryhmän ohjaajana ja ryhmäopettajuutta. Instrumenttikohtaisissa ohjeissa kerron soittimien mahdollisuuksista ja instrumenttiopetuksesta ryhmässä. Tunneilla käytettävää materiaalia ja esimerkkejä selvennän luvussa kuusi. Olen sovittanut lukukauden aikana kappaleita lastenlauluista populaarimusiikkiin. Työn lopuksi pohdin tavoitteiden toteutumista niin oman ammatillisen oppimisen kuin opetuksen tavoitteidenkin kannalta.

2 Mikä ihmeen bändiryhmä?

2.1 Bändiryhmä yleisesti

Ryhmä on omassa musiikkikoulussamme ensimmäinen laatuaan. Aikaisemmin 6–7-vuotiaiden musiikkileikkikoulusta (muskarista) oli mahdollisuus siirtyä instrumentin yksilö- tai ryhmäopetukseen, mutta syksyllä 2014 aloitimme bändiryhmäkokeilun ensiluokkia käyville lapsille. Jos lapsi on koko ikänsä käynyt muskarissa ja ollut osana ryhmää, saattaa yksilöopetukseen hyppääminen olla lapselle harmillisen suuri muutos pienessä ajassa. Vaikka muskarissa ei olisikaan aikaisemmin ollut, tuo bändiryhmä lapsen ympärille yhteisön. Silti lapsi saa suhteessa enemmän yksilöopetusta kuin normaalissa musiikkileikkikouluryhmässä.

60 minuuttia kestävä oppitunti on sopiva aika 7–8-vuotiaalle. Tunnin rakenne soveltaa muskarin tuntirakennetta, eli se sisältää muutakin kuin pelkkää soittoa. Aluksi käymme läpi mitä tunnilla on tavoitteena saada aikaiseksi. Olen huomannut että lasten tavoitteellisuus ja keskittyminen parantuvat, jos heille kertoo selkeästi tunnin tavoitteet. Kuvaamme tunneilla esityksiä, mikä saa lapset keskittymään paremmin. Usein katsomme tuotokset tunnin lopuksi yhdessä ja arvioimme mitä kaikkea hyvää esityksessä oli.

Sisällytän uusiin kappaleisiin aina jotain vanhaa opittua ainesta. Lapset huomaavat, kuinka ovat kehittyneet, kun tuttua komppia tai instrumenttikohtaista soittotapaa ei tarvitsekaan enää yhdessä käydä läpi. Yhteisharjoittelussa kaikki soittavat samaa instrumenttia samalla tavalla ja laulamme päälle uutta opittavaa laulua. Säestän pianolla kappaleen tyyliin sopivalla tavalla, jotta musiikin yleisilme hahmottuisi heti.

Yhteisharjoittelun jälkeen teemme jotain vähemmän keskittymistä vaativaa. Leikimme, liikumme, näyttelemme tai piirrämme. Taideintegraatio ja lapsen tutustuttaminen muihin taidemuotoihin on osa varhaismusiikkikasvattajan vastuuta. Usein sisällytän tekemiseen taustamusiikin, joka on tyyli-ilmailtaan samaa kuin uusi opittava kappale.

Bändi kasataan yhdessä. Valitaan soittimet, kytketään ne oikein kiinni tarvittaviin laitteisiin ja tarkistetaan volyymitasot. Tämän jälkeen alkaa yhteissoittohetki, joka kestää usein jopa 15-25 minuuttia. 7–8-vuotias jaksaa keskittyä yllättävän pitkään. Kuitenkin keskittymiskyky riippuu täysin päivästä, yksilöiden tuntemuksista ja siitä kuinka monta lasta on paikalla. Jos paikalla on vähemmän lapsia, olemme usein harjoitelleet bändi-

soittoa jopa 30 minuuttia. Kierrätämme soittimia piirissä aina seuraavalle, näin jokainen pääsee soittamaan jokaista soitinta vähintään kerran.

Lukukauden 2014–2015 suureksi hitiksi nousi bändiryhmän oma ”Vain elämää”. Jokainen lapsi saa vuorollaan valita tunnin viimeisen kappaleen ja kertoa miksi valitsi biisin. Tämän jälkeen kappale soitetaan Youtubesta tai Spotifysta. Yhdessä vielä keksitään, mitä kappaleen ajan tehdään. Heitelläänkö hernepusseja, heilutellaanko huiveja vai onko kappale ilmeeltään niin rauhallinen, että makaillaan vaan maassa ja rentoudutaan?

2.2 Bändiryhmän tavoitteet

Bänditunnin rakenne sisältää muskarista tuttuja elementtejä, mutta on kuitenkin suurimmalta osaltaan soittoa, yhdessä ja yksin harjoittelua. Vaikka bänditoiminta eroaakin muskarista, ovat tuntien musiikilliset, sosiaaliset, instrumenttikohtaiset ja esiintymistaitoa tukevat tavoitteet lähtökohtaisesti melko samoja, pienillä vaikeustason muutoksilla. Joissakin asioissa voi jo vaatia enemmän kuin 5–6-vuotiaalta, mutta on kuitenkin muistettava, että kyseessä ovat vielä pienet lapset.

Bändiryhmään voi soveltaa mitä vain soittimia. Musiikkileikkikoulun opettajan työssä olen tottunut siihen, ettei jokaisessa opetuspisteessä ole tarjolla aina kaikkia mahdollisia soittimia ja työ on tehtävä niillä instrumenteilla ja oheismateriaalilla mitä tarjolla kulloinkin on. Olen soveltanut valitsemani materiaalin niille soittimille ja sille tilalle, jossa oma opetukseni tapahtui. Jokainen opettaja kuitenkin soveltaa kappaleet juuri niille soittimille, joita on tarjolla.

Omassa opetuspisteessäni, koulun musiikkiluokassa, tarjolla oli rytmisoittimia, djembejä, tenori- ja bassopaloja, sähköbasso, akustiset rummut, kitaroita, kanteleita, bassokantele, mikrofoni ja kaksi pianoa. Kappaleet on sovitettu näille instrumenteille. Sovitettu materiaali on lastenlauluja ja populaarimusiikkia, joiden valinnassa ovat suuresti olleet mukana oppilaat. Kaikissa kappaleissa ei soiteta jokaista tarjolla olevaa soitinta, vaan bändi-idean mukaisesti mukana on muutama vaihtuva instrumentti ja akustiset rummut.

2.2.1 Esiintymistaito ja sosiaaliset tavoitteet

Bändiryhmissä ja muissakin musiikinopinnoissa edellytetään usein esiintymistä. Se voi olla konsertti, vanhempainvartti, tai ihan vain kappaleen läpimeno tunnilla. On tärkeää tavoitella hyvää esiintymistaitoa, sillä sitä tarvitaan useilla elämän alueilla, muuallakin kuin musiikissa. Tärkeitä tavoitteita esiintymistilanteissa ovat:

- yksin soittaminen
- yhdessä soittaminen
- kappaleen läpisoitto
- kappaleen rakenteen muistaminen
- yleisönä oleminen.

Esiintymistilannetta varten kannattaa harjoitella. Lapsille on tärkeä opettaa, kuinka esiintymistaitoon liittyy myös muiden kannustaminen. Soitamme bändissä, ja sen kaikki jäsenet tarvitsevat tukea ja hyväksyntää, varsinkin esiintymistilanteessa. Ryhmässä kannattaa keskustella myös ”esiintymisen jälkeen”-olosta ja kuinka esityksestä selviää aina.

Sosiaalisiin tavoitteisiin opitaan ja kasvetaan jokaisella bänditunnilla. Ryhmässä toimimiseen yksilöltä edellytetään monia asioita, joita hän oppii ajan myötä. Bändiryhmässä tärkeimpiä sosiaalisia tavoitteita ovat:

- ryhmässä toimiminen
- ryhmässä keksiminen
- oman vuoron odottaminen
- muiden kuunteleminen
- yhteisten sääntöjen noudattaminen.

Ryhmässä toimimiseen liittyy useita eri ryhmadynaamisia tekijöitä. Kuitenkin jokaisen yksilön on itse opeteltava ja haluttava olla osa juuri tätä kyseistä ryhmää. Ryhmä tarvitsee toimiakseen yhteiset säännöt ja usein myös johtohahmon. Ryhmässä keksimiseen vaikuttavat muiden mielipiteet ja on opittava kuulemaan ja kunnioittamaan toisten mielipiteitä ja ajatuksia. Teemme usein lasten kanssa ryhmän omat säännöt yhdessä.

2.2.2 Musiikilliset ja instrumenttikohtaiset tavoitteet

Tavoitteenani on lapsen tutustuttaminen mahdollisimman moniin instrumentteihin ja soittotapoihin. Näillä tiedoilla ja taidoilla lapsi saa todenmukaisen kuvan instrumentista. Musiikin alkeisryhmätoiminnan perimmäisin tavoite on mielestäni antaa lapselle avaimet musiikin maailmaan, niin että lapsi voi tulevaisuudessa nauttia musiikista itselleen sopivalla tavalla.

Yleismusiikilliset tavoitteet olen jakanut osioihin: rytmi, melodia ja harmonia, musiikin muoto eli rakenteet ja improvisointi. Instrumenttikohtaisissa tavoitteista löytyy tunneillani käyttämiä instrumentteja ja lisäksi se minkälaisia tavoitteita 7–8-vuotiaan opetuksessa on otettava instrumenttikohtaisesti huomioon. Seuraavassa taulukossa kerron tavoitteista tarkemmin.

Taulukko 1. Tavoitetaulukko.

Instrumenttikohtaiset tavoitteet	Yleismusiikilliset tavoitteet
Kitara -avovire D, barreotteet, yhden ja kahden sormen soinnut. -soittimeen tutustuminen, osien nimet -säestäminen plektralla, sormilla, kaikukoppaa hyödyntäen, reunakielillä.	Rytmi -yhteisen sykkeen löytäminen ja vahvistaminen liikkuen ja kehorytmein -rytmisymboleihin tutustuminen ja eri rytmien tuottaminen eri instrumentein -rytmitoisto -nopea-hidas-käsitepari -cres. – dim. -käsitepari
Basso -normaali vire -soittimeen tutustuminen, osien nimet -säestäminen perussykkeessä: 3 sointua -etusormen oikeanlainen käyttö	Harmonia ja melodia -duuriin ja molliin tutustuminen -I, IV, V sointuvaihdoksiin tutustuminen -korkea –matala käsitepari -melodiasoitto
Rummut -sähkörummut tai akustiset rummut -soittimeen tutustuminen, osien nimeäminen -perussyke, efektit, peruskomppi, vaikeampia komppeja, rummun kaikkien osien käyttö.	Muoto -liike-tauko käsitepari -solo-tutti käsitepari ja sen variointi -musiikin eri muotojen ymmärtäminen (esim. ABA)
Kantele -I, V, IV – soinnut (rokki/tavallinen) -komppaaminen plektralla ja pikkauksiin tutustuminen -melodioiden soitto sormituksilla	Improvisointi -efektäänien keksintä eri instrumenteilla -melodioiden keksintä eri instrumenteilla -komppien keksintä ja variointi -vapaa soitto näppäillen eri instrumenteilla
Laulu -oikea lauluasento -terve äänenkäyttö -mikrofoniin laulaminen	

2.3 Opettajan ammatilliset tavoitteet

Jokaisen opettajan on hyvä olla pedagogisesti sensitiivinen. Opettaja ei ole koskaan valmis, vaan oppii lisää läpi elämän. Tärkeä tavoite on oppia olemaan vuorovaikutuksessa ryhmään ja sen jäseniin, jotta opetustilanteesta tulee aito ja turvallinen. Jokainen lapsi on hyvä kohdata tunnin aikana ja olla hänen kanssaan dialogissa. Tämä on hankalaa mitä enemmän lapsia ryhmässä on. Tavoitteiden toteutumiseksi on opittava tuntemaan ryhmä erittäin hyvin ja siihen auttaa lapsien aito kohtaaminen ja aika.

Tärkeä tavoite on ohjata lapsia musiikin tekemiseen mahdollisimman monipuolisilla työtavoilla. Taideintegraatio on tärkeässä osassa myös bänditunneilla, ehkä kuitenkin eri muodossa kuin muskareissa. Bändiryhmässä kuuntelemme kappaleita ja näyttelemme niitä, piirrämme kappaleiden muotoja ja instrumenttien kuvia, keksimme yhdessä leikkejä sopimaan yhteen tietyn musiikkityylin kanssa ja keksimme koreografioita tansseihin. Impulssit taideintegraatioon tulevat lähes aina oppilailta. Opettajan on kuitenkin oltava oppilaslähtöinen ja luettava ryhmää, kuten esimerkiksi huomata kuka nauttii näyttelemisestä ja kuka ei.

Yhdeksi tavoitteeksi bändiryhmää ohjattaessa nousee tietenkin suuren instrumenttikirjon hallitseminen itse. On opetettava eri instrumenttien soittotavat, soittotyylit ja ergonomia. Opettajan on muotouduttava monen instrumentin alkeiden ammattilaiseksi ja hallittava keinot niiden opettamiseksi. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi opettajan on tehtävä ensin itse suuri työ harjoittelemalla ja tutkimalla opetusmateriaalia. Opetettava aines on osattava, ennen kuin sen voi luotettavasti opettaa oppilaille.

Opettajan on rohkaistava lasta ilmaisemaan itseään musiikin keinoin. Tavoitteena on nähdä jokainen lapsi omanlaisenaan muusikkona ja rohkaista häntä niissä taidoissa, ja siinä kehitysvaiheessa, jossa hän on. On myös tärkeää rohkaista lasta ottamaan musiikki omakseen, luomaan suhde musiikkiin ja aloittamaan sen opinnot yksilöopetuksen parissa. Seuraavassa luvussa kerron keskilapsuutta elävän lapsen kehityksestä, minäkäsityksestä ja musiikillisesta minäkäsityksestä. Pohdin myös keskilapsuutta elävän lapsen itsetuntoa ja kuinka oppiminen ryhmässä tapahtuu turvallisessa ympäristössä.

3 Poikana bändissä

3.1 7–8-vuotias poika

Bändiryhmääni kuuluu kahdeksan 7–8-vuotiasta poikaa. He ovat kaikki aloittaneet koulun, tai opiskelevat jo 2. luokalla. He eivät ole enää kovin pieniä, mutta eivät isojakaan. Keskilapsuuteen kasvu jättää taakseen intensiivisen satujen, mielikuvien ja leikkien maailman. Nyt tilalle tulee selkeä realismi ja ymmärrys siitä, ettei olekaan yksilönä kaikkivoipainen tai paras. Leikit eivät kuitenkaan kokonaan jää taakse, niiden tematiikka muuttuu kilpailuhenkiseksi ja villimmäksi. Pojat haluavat nahistella ja katsoa kuka on nopein tai pisin. (Sinkkonen 2010, 32.) He turhautuvat usein nopeasti, mutta ovat yllättävän avoimia ja uteliaita uusia musiikkilajeja ja kuunteluelämyksiä kohtaan. He pitävät eniten nopeista ja volyymitasoltaan voimakkaista elementeistä (Sinkkonen 2012, 49).

Keskilapsuudessa pojat oppivat valtavasti uusia taitoja ja kehittyvät vauhdilla. 7–8-vuotias on myös erittäin oikeudentuntoinen. Säännöt tiedetään hyvin ja niitä rikkoessaan jokainen tietää tehneensä väärin. Usein lapset huomioivat myös muiden ryhmänjäsenten huonon käytöksen ja tarttuvat siihen moraalinvartioiden tavoin. He ymmärtävät oppimisen paremmin ja heille valkenee, että kehittyminen ja oppiminen vaativat aikaa. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 136-144.)

Pojat ovat selkeästi enemmän laumahenkisiä kuin tytöt. Ryhmän tuki on pojille erittäin tärkeä ja varsinkin keskilapsuudessa ryhmän ulkopuolelle jäävä poika kokee itsensä ja olonsa kurjaksi. Vaikka harrastus ei olisikaan se kaikista suosituin, kuten jalkapallo tai jääkiekko, ryhmästä pojat löytävät vertaisiaan, jotka tuntevat samoin ja pitävät samoista asioista. (Sinkkonen 2012, 55.) Ryhmä sosiaalistaa lasta suunnattomasti, mutta myös itsenäistää häntä. Lapsi saa yksilönä vastuuta ja huolehtii bändin asioista, harjoittelusta, tai siitä, että hänellä on kaikki tarvittava mukana tuntia varten (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 147). Annan tunnilla jokaiselle lapselle eri vastuualueita: yksi järjestää soittimet, toinen siirtää tuolit paikoilleen, kolmas kirjoittaa taululle päivän kappaleen nimen. Jokaisella on oma tehtävänsä ryhmän sisällä.

Kouluikäisen motoriset taidot kehittyvät vauhdilla. Karkeamotoriikassa tärkein kehitysmuutos on lihasten koordinaation kehittyminen. Pojat ovat taitavia temppuilemaan ja

usein harrastavat myös liikuntalajeja (Sinkkonen 2010, 33). Tämän takia on tärkeää, että vielä tämänkin ikäisten kanssa tunneilla liikutaan paljon. Vaikka keskittymiskykyä riittääkin soittaa pidempään kuin 5-vuotiaalla, on silti tärkeää sisällyttää tuntiin edes yksi leikki, musiikkiliikunta tai tanssi, jossa pojat pääsevät kehittämään karkeamotorisia taitoja. Kronqvistin ja Pulkkisen (2007, 139) mukaan 7–8-vuotias on hienomotorisesti mielenkiintoisessa tilassa, sillä hienomotoriikan kehittyminen kiihtyy hurjaa vauhtia. Itse asiassa 11–12-vuoden iässä hienomotoriikka on jo lähes aikuisen tasoa. Ei siis todellakaan pidä aliarvioida niitä taitoja, mihin ekaluokkalainen jo pystyy. Jos ei tänään vielä suju, niin todennäköisesti ensi viikolla tilanne on taas uusi.

3.2 Bändiläisen minäkäsitys, itsetunto ja itsearviointi

Lapsen minäkäsitys on käsitys omasta itsestään. Minäkäsitys on niiden käsitysten, asenteiden, tuntemusten ja arvostusten summa, joka yksilöllä on ominaisuuksistaan, kyvyistään ja suhteistaan ympäristöön, sekä ympäristön ihmisiin ja ryhmiin. (Jokiaho 2001, 10.) Ihminen rakentaa minäkuvaansa muiden ihmisten kanssa vuorovaikutuksessa, esimerkiksi bändiryhmässä. Tämän sosiaalisen peilin avulla lapsi arvioi, kuinka muut hänet arvioivat ja liittää muiden ihmisten kokemia käsityksiä omaan minäkäsitykseensä. Yksilön tärkeinä pitämiltä henkilöiltä saatu palaute vaikuttaa suuresti siihen millainen minäkäsitys hänelle muodostuu. (Cooley 1967; Jokiaho 2001, 14.) Lapsen on saatava tukea ja positiivista palautetta. Kun lapsi oppii bänditunnilla uuden taidon, hän oppii myös paljon itsestään: millainen olen, mitä oikein osaan ja minkä arvoinen minä olen.

Musiikillisella minäkäsityksellä tarkoitetaan yksilön tietoja ja käsityksiä omista musiikillisista ominaisuuksistaan, toiminnastaan ja musiikillisista edellytyksistään. Musiikillisen minäkäsityksen luonne on muuttuva ja kehittyvä. Kun henkilö luottaa itseensä ja toimintaansa musiikillisissa vuorovaikutustilanteissa, hän omaa myönteisen musiikillisen minäkäsityksen. Henkilön kokiessa itsensä lahjattomaksi ja ei-arvostetuksi, on hänelle muodostunut kielteinen musiikillinen minäkäsitys. (Juvonen & Anttila 2008, 26.) Juvosen ja Anttilan (2008, 26) mukaan minäkäsitys yhdessä musiikillisen minäkäsityksen kanssa muodostavat perustan kokemuksille, joiden avulla lapsi alkaa rakentaa musiikillista maailmankuvaansa. Keskilapsuutta elävä lapsi liikkuu koko ajan kauemmas perhepiiristään ja vanhemmistaan, joten lapsen kasvu tapahtuu jatkuvasti suurenevassa musiikillisessa tilassa (Tuovila 2003, 43). Kotona kuunnellun musiikin lisäksi tulee kavereiden musiikki, koulun musiikki ja harrastuksissa soiva musiikki. Lapsi alkaa toden

teolla tutustumaan erilaisiin musiikkityyleihin ja muodostaa mielipiteitä näistä tyyleistä. Internetin käyttö ja sen mahdollisuudet muokkaavat selkeästi lapsen musiikillista minäkäsitystä. Lapsi rakentaa musiikillisen minäkäsityksensä vuorovaikutuksellisten kokemusten pohjalta (Juvonen & Anttila 2008, 29). On hyvä antaa lapselle mahdollisuus soittaa, kuunnella ja liikkua erilaisten musiikkityylien kanssa. Näin saadaan aikaan musiikkia, joka parhaimmillaan tukee ja kehittää jokaisen lapsen musiikillista minäkäsitystä.

Hyvä itsetunto on terveyden edellytys (Kannas 1995; Jokiaho 2001, 15). Jos minäkäsitys on yksilön kuva omasta itsestään, on itsetunto tunne tai arvio, joka yksilöllä on tästä kuvasta (Jokiaho 2001, 10). Jokiahon mukaan jokapäiväiset kokemukset määräävät, näemmekö itsemme pätevinä vai emme, arvostettuina vai epä-arvostettuina. Bändiryhmä on paikka, joka opettaa lasta arvioimaan itseään ja taitojaan rehellisesti ja onnistumisten rinnalla epäonnistuminen tapahtuu turvallisessa ilmapiirissä. Kysyn usein kysymyksen: ”No miten se teistä meni?”, mutta kuitenkin vasta sen jälkeen, kun olen antanut tekemisestä positiivisen palautteen. Yhdessä pohtien jaamme mielipiteitämme ja saatamme soittaa uudelleen vain sen kohdan, joka meni pojista erityisen hienosti.

Itsearviointi alkaa lapsella viimeistään kouluun mennessä. Itsearviointi onkin yksi tärkeä rakennuspalikka, kun lapsi jäsentelee minäkäsitystään. On osattava arvioida itseään realistisesti suhteessa muihin ja tiedostettava itsensä ryhmän jäsenenä. (POPS, 19; Jokiaho 2001, 16.) Esi- ja alkuopetuksessa on kuitenkin muistettava, ettei oppilaiden itsearviointi mene liian pitkälle. On tärkeä pitää harrastus harrastuksena ja säilyttää oppimisen ilo. 7–8-vuotias vasta opettelee oppimaan ja hänen minäkuvansakin on usein väritetty yli reunojen.

3.3 Bändiryhmä oppijana

Musiikin opiskelu ja musiikkitunnit mielletään usein opettajakeskeiseksi. Opettaja Pojille on erittäin tärkeää kuulua ryhmään. Ryhmällä on myönteinen ja tukeva vaikutus, ja ryhmä antaa suojan silloin, kun sitä tarvitsee. Ryhmää opetettaessa on pidettävä kaikki oppilaat tasavertaisina, eikä sijoittaa ketään ns. vilttiketjuun (Sinkkonen 2010, 38).

Musiikkia opitaan kavereiden ja muiden yhteisöjen ohjeistuksella. Lapsi tekee oppimistyöstä suuren osan muualla kuin tunnilla, ohjattu musiikin oppiminen muodostuu jo koe-

tun ja opitun perustalle. Ryhmässä jokaisella pojalla on jo oma mieltymys musiikkiin ja he aloittivat bändiryhmän esimerkiksi Cheekin, Robinin tai lastenlaulujen ystävänä. Opettajan tärkeä tehtävä on mielenkiinnolla tukea näitä mieltymyksiä ja sitoa oppiminen myös lempikappaleiden ympärille. Jos musiikin opiskelu ei sido yhteen lapsen aiempia musiikkikokemuksia tai tuo mukanaan lasta puhuttelevia taide-elämyksiä, lapsen voi olla hankala arvostaa opiskelemista, opetusta tai itseään musiikin oppijana (Tuovila 2003, 47).

Tuovilan (2003, 47-49) mukaan musiikin opiskelun myötä lapselle selkenevät hänen omat musiikilliset mahdollisuutensa, sekä hyvän musisoimisen kriteerit. Usein lapsi luulee, että musiikin opiskelun paikallaan junaaminen tai eteneminen, johtuu vain hänestä itsestään tai lahjakkuudesta. Kuitenkin tähän kaikkeen vaikuttaa myös opettaja, opetuksen taso, opetustyyli, vanhemmat, musiikillinen minäkäsitys ja vertaisilta saatu myönteinen palaute. Myös opettajan ja oppilaan temperamentit vaikuttavat suuresti lapsen oppimisprosessiin. Hyvä opettaja tunnistaa oppilaiden temperamentit ja oppimistyyliä, ja yrittää näiden aineksien valossa rakentaa mahdollisimman henkilökohtaisen opetustavan tälle ryhmälle. Yksilöllinen temperamentti kun vaikuttaa jokaisen lapsen tapaan oppia (Mullola 2012, 58).

Vertaisoppiminen eli ns. joukko-oppiminen on keskinäisessä asemassa aina, kun oppiminen tapahtuu ryhmässä. Vertaisoppimistilanteessa kaikki ovat oppilaita ja opettajia. Suoritus paranee, kun ympärillä on muita saman lajin suorittajia (Aho 2009, 112; Parikka 2014, 19). Vertaisoppimisessa oppilas kokee saavansa apua ja tukea muualtakin, kuin opettajalta. Yhteissoittaminen auttaa verkostoitumaan, ja äkkiä lapsi huomaa olevansa vertaistensa uusien ystävien kanssa osana ryhmää, bändiä. Vertaisoppimiselle on luotava hyvä ilmapiiri, jossa voi kokea olevansa yhteisön jäsen, täysivaltainen vaikuttaja. Hyvässä ilmapiirissä on myös turvallista ottaa riskejä ja ylittää itsensä (Kurkela 1993, 285; Parikka 2014, 8).

Oman vertaisryhmänsä löytäminen lisää motivaatiota aloittaa ja jatkaa soitonopiskelua. Oma musiikinopiskeluni alkoi muskariryhmässä, jatkui siitä soitinvalmennukseen ja siitä taas harmonikkaorkesterin ja yksilöopetuksen pariin. Olen ollut jatkuvasti vertaisteni ympäröimä, mikä on vaikuttanut suuresti musiikin opintojen kulkuun. Opettajan on kannustettava niin yksilö kuin ryhmätasollakin ja näytettävä mallia yhtenä vertaisoppijana ryhmässä. Opettaja haluaa oppia myös oppilailta. Vaikka musiikkiin on aina liittynyt

vahvasti väärin äänien pelko, se mielestäni katoaa ryhmässä. Lapset eivät pelkää väärää ääniä, meininki ratkaisee.

Kun vertaisoppijoina ovat kaikki ryhmän jäsenet, mukaan luettuna myös opettaja, opettajia ovatkin jokainen ryhmän yksilö omalla tasollaan. On hienoa huomata, kun joku pojista neuvoo kaveriaan. Olen usein rohkaissutkin tunnilla opettamaan asian kaverille, jos minun on täytynyt keskittyä johonkin toiseen tilanteeseen juuri tuona hetkenä. Totta kai opettaja käy tarkistamassa opitun aineksen ja kehumassa vertaisoppimistilanteen kaikkia osapuolia tilanteen jälkeen, mutta opetustyön onkin tehnyt joku pojista.

Vertaisoppimiseen liittyy myös terve kilpailuhenki. Halutaan saada haasteita tai kilpailla kuka soittaa nopeimmin. Opettajan edessä onkin instrumentteja jakaessa hankala tehtävä yrittää koota bändi niin, ettei kukaan tuntisi itseään huonommaksi, vaikka taitotasot vaihtelevatkin ryhmän sisällä suuresti. Omassa ryhmässäni kilpailu on erittäin tervettä, enkä ole huomannut, että joku tuntisi itsensä huonommaksi kuin muut. Tässä bändissä ei ole heikointa tai parasta soittajaa. Yhteissoitto on hauskaa, vaikka soitin sylissä olisi mikä tahansa.

3.4 Pojat vallankahvassa

Usein opettaja päättää mitä soitetaan, miten soitetaan, miten harjoitellaan ja miten tunti etenee. Näin lapsen sisäinen motivaatio ei pääse oikeuksiinsa. On kiinnostuttava, että kiinnostaa soittaa. Lapsi soittaa usein tunneilla opettajan päättämää opetusmateriaalia ja jos kiinnostus on vähäinen, ei soittamisesta löydy sitä musiikin tekemisen iloa, jonka opettajana oppilaalleen haluaisi suoda. Lapset soittavat kotonaan korvakuulolta lempilaulujaan ja harjoittelevat heitä kiinnostavaa musiikkia usein intensiivisesti. Myös kavereiden kanssa soitto lisää motivaatiota.

Meillä bändiryhmässä kaikki saavat osallistua tunnin etenemiseen, tunneilla harjoiteltavaan materiaaliin ja sääntöihin. Opettajana minulla on viimeinen päätösvalta, mutta kaikki pääsevät vaikuttamaan. Olen kysynyt kaikilta, mitä he haluaisivat soittaa ja tutkinut, voidaanko se soveltaa bändiryhmälle. Jos se ei ole jostain syystä mahdollista, me juttelemme yhdessä, miksi kappale ei ole meille vielä mahdollinen. Vien tunneille myös omia ehdotuksia. Laulan ja soitan kappaleen läpi, tai näytän sen Youtubesta. Tämän jälkeen jokaisella on mahdollisuus kertoa kappaleesta mielipiteensä ja yhdessä päätämme, mitä haluamme soittaa. Opettajan on valmistauduttava usein monella eri vaih-

toehdolla, mutta rajansa kaikella. Jos mikään ei tunnu kelpaavan, on opettajan käytettävä päätösvaltaansa ja kourutettava lapset innostumaan kappaleesta esimerkiksi uudella soittimella, videolla tai vain mahtavalla meiningillä.

En voi ottaa kaikkea kunniaa soituksistani bändisoittimille. Lapsilähtöisyys on sana, jota haluan korostaa ja viljellä kaikessa mitä teen. Kaikissa soituksissa ovat olleet mukana myös pojat. Olen valmiiksi miettinyt eri soittimille oman rytmistinatton tai kompin, mutta lopullisen työn tekevät kuitenkin pojat. He antavat ideoita, kysyvät sopisiko tällainen komppi ja ovat suuresti vaikuttamassa lopputulokseen. Huomaan usein, että poikien ehdotukset ovat paljon parempia kuin omani. Oikeastaan tehtäväni tunneilla on pitää bändi kasassa, puuttua muutamiin yksityiskohtiin ja olla moraalinen ja musiikillinen vartija, kuuntelija ja kysyjä. Jos kaikki musiikin tekijät nauttivat ja antavat omia ideoita, on opettajan tehtävä joskus pelottavan helppo.

Lapsilähtöisen luonteen ja vuorovaikutuksen perustan tunnille tuo opettajan ja oppilaiden välinen dialogi ja dialogisuuden harjoittelu. Dialogisuutta ovat ihmisen taidot toteuttaa dialogia. Ryhmän on opeteltava juuri sille sopivat keskustelun periaatteet. Sitä kautta saadaan aikaan toimiva ja turvallinen ympäristö vuorovaikutteiselle keskustelulle, jossa jokainen kysyy ja kuuntelee. Musiikinopetuksessa vuorovaikutukseen yksilöiden, ryhmän ja opettajan kanssa liittyy myös vahvasti musiikki, joka on peruselementteiltään hyvinkin dialogista: dynamiikanvaihtelut, harmonia ja erilaiset rytmit ja äänet. Aidossa musiikillisessa kohtaamisessa on edellytyksenä avoin ja toinen toistaan kunnioittava ilmapiiri opettajan ja oppilaiden välillä. (Jordan-Kilki & Pruuki 2012,19-21.) Jordan-Kilkin ja Pruukin (2012, 19-21) mukaan opettajan tapaan olla vuorovaikutuksessa, liittyy olennaisesti hänen kykynsä nähdä jokainen oppilas moniulotteisesti. Moniulotteisuus sulkee pois diagnoosit kuten ”häirikkö”, ”villi” tai ”adhd”. Näin opettaja kohtaa myös oppilaan tunteet, ajatukset ja toiminnan kokonaisvaltaisesti, ei vain pintapuolin. Kun lapsi tulee aidosti kuulluksi ja arvostetuksi, on oppimiskokemuksikin myönteinen.

Musiikki on kokemuksellista ja henkilökohtaista. Vuorovaikutus lasten ja heidän musiikkinsa kanssa vaatii opettajalta emotionaalista herkkyyttä ja kykyä ymmärtää jokaisen oppilaan suhde ja kokemusmaailma opittavan materiaalin ympärillä. Musiikki on minäkuvan kehittymisen välineenä nuoruudessa erityisen tärkeä. Musiikki tukee identiteetin rakentumista tässä keskeisessä elämänvaiheessa. (Saarikallio 2012, 37.) Pojat mielletään usein koviksi, eivätkä tunteile. Bändiryhmässä olen huomannut, kuinka musiikki

voi toimia vuorovaikutuksellisenä tunteiden ilmaisun ja jakamisen välineenä. Tämän huomattessani olemmekin usein pysähtyneet yhdessä miettimään ”miltä tämä tuntuu?”.

Ryhmäopetus on kohtaamisen ja osallisuuden musiikkipedagogiikkaa. Musiikki ohjaa ja kannattelee oppimisympäristöä, jossa opettaja kohtaa oppilaan ja ryhmän vuorovaikutuksellisessa prosessissa. (Huhtinen-Hildén 2012, 162.)

4 Opettaja bändin ohjaajana

Kun keskilapsuutta elävä poika haluaa ja tahtoo oppia, hän tarvitsee oppimismotivaatiotaan tukemaan ymmärtäväisen ja kannustavan aikuisen. Koulu-uran alussa oppiminen tapahtuu pitkälti ihmissuhteiden varassa, joten lapsi tarvitsee ja kaipaa hyvää opettajaa. Opettaja toimii turvallisena aikuisena, auktoriteettina, johon lapsen on helppo peilata itseään. Opettaja on myönteinen esikuva. Hän tarjoaa lapselle arvostusta ja ottaa hänen tekemisensä vakavasti. Keskilapsuutta elävä lapsi ymmärtää itse, missä hän on hyvä ja mikä onnistui. Kuitenkin hyvän opettajan kanssa pettymyksiä opitaan sietämään turvallisessa ilmapiirissä.

Joskus opettajan kehu ei tavoita lasta oikealla tavalla. Koska lapsen minäkuva ei ole kovin eriytynyt, voi lapsi kokea opettajan palautteen perusteella olevansa täysin hyvä tai huono, vaikka opettaja tarkoittaisikin vain yhtä yksittäistä asiaa. (Jokiaho 2001, 10.) Lapsi arvostaa itseään, kun hän tuntee onnistuneensa arvostamassaan asiassa ja saa tähän tukea tärkeiltä ihmisiltä. Opettaja kuuluu usein tähän ihmisryhmään. Sanotaan, että koulun tärkein oppimistulos on terve itsetunto eli realistinen minäkäsitys ja myönteinen itsearvostus. Tähän on musiikinopettajankin kaiken ohella pyrittävä, että lapsi kokee olevansa musiikin tekemisessä hyvä ja arvostettu. Kaikista ei tule ammattimusiikoita, mutta musiikista voi nauttia sitä tekemällä ja jokainen on jossakin musiikin osa-alueessa hyvä. Opettajan on vain löydettävä oppilaasta hänen omat vahvuutensa.

Jokaisen valmistumisen kynnyksellä olevan opettajan vaikein tehtävä on löytää oma opettajuutensa. Tätä mietitään useita kertoja läpi opintojen, mutta silti sama kysymys nousee usein opiskelijan huulille: Millainen opettaja minä olen? Opetan musiikkileikkikouluryhmien ja bändiryhmien lisäksi myös instrumenttioppilaita, jotka tulevat tunnille yksin. Olen huomannut itselleni kasvaneen opintojen aikana kaksi erilaista opettajapersoonaa: minä opettajana ja minä ryhmäopettajana. En rohkaise kehittämään kahta

täysin eri persoonaa, sillä yksi kokonaisuushan tässä ollaan, mutta olen itse huomannut, että opettajan täytyy huomioida ryhmäopetuksessa enemmän asioita kuin yksilöopetuksessa. Olen pohtinut Sanna Vehviläisen kirjasta *Ohjaustyön opas : yhteistyössä kohti toimijuutta* (12-32) muutamia ajatuksia ja kuinka ne linkittyvät mielestäni ryhmäopettajuuteen. Seuraavaksi esittelen näitä pohdintoja.

4.1 Rakentakaa yhdessä!

Jokaisen tunnin elementit toteutetaan yhdessä ja pyritään löytämään juuri ryhmälle sopiva työtapo. Yhdessä rakentamisen tila löydetään ajan kanssa. Uskon, ettei tilaa löydetä heti vaan se muokkautuu juuri ryhmälle sopivaksi ryhmän kohdatessa aina uudestaan ja uudestaan. Pyrimme tunneilla yhdessä rakentamaan kokemuksia. Kaikilla on ryhmässä oma roolinsa, joka saattaa myös vaihdella usein. Roolien löytämisen jälkeen yhdessä rakentamisesta tulee hedelmällisempää, kun kaikki tietävät oman paikkansa ryhmässä. Kaikki ovat yhtä arvokkaita ja osana rakentamassa ryhmää.

4.2 Ole kumppani!

Vaikka opettajalla on oma persoonansa, täytyy hänen osata muuntua moneksi. Jokaisella lapsella on oma henkilökohtainen tapa oppia, sisäistää ja tuoda opittu asia esiin. Lapsi kokee tunnilla esitetyn asian omalla tavallaan ja eri oppimisen keinoja käyttäen. Yksi oppii näkemällä, toinen tekemällä, kolmas vasta, kun on saanut asian kirjoittaa ylös, meitä on moneen junaan. Opettajan vastuulle ryhmässä jää opettaa sama asia näille kaikille oppijatyypeille. Todellisia ahaa-elämyksiä ovat ne tunnit, kun olen asian selittänyt jo kolmella tavalla, mutta muutama lapsi ei ole vieläkään asiaa ymmärtänyt. Opetan asian vielä neljännelläkin tavalla, tavalla, joka ei ole minulle itselleni ollenkaan selkeä tai looginen, ja näin he sen tajusivat. Tapa jolla opetin, ei olisi saanut minua oppimaan mitään.

Kun musiikkileikkikoulutunneilla tavoitteenani on antaa positiivista palautetta jokaiselle lapselle, vaikka soittaminen ei olisi aivan täydellisesti mennytkään, bänditunneilla olen pyrkinyt pääsemään ylen kiittämisestä hieman irti. 7–8-vuotias osaa ja ymmärtää milloin soitto meni hyvin ja milloin ei. Totta kai tavoitteeni on edelleen tuoda onnistumisen tunne jokaiselle, mutta en kehu turhasta. Näin oppilaat osaavat myös arvostaa kiitosta ja kehua.

4.3 Ohjaa lasta oikeudenmukaisesti!

Ryhmäni koostuu kokonaan pojista ja kahdeksan 7–8-vuotiasta poikaa osaavat joskus olla hieman villejä. Tämän vuoksi opettajalta on hyvä löytyä eettistä selkärangaa. Opettajan eettinen selkäranka on yksi vaikeimmista asioista, varsinkin ryhmäopetuksessa, yksilötunneilla kun harvemmin syntyy sen suurempia häiriötekijöitä. Kaikki opettajat tietävät kuinka kuuluisi toimia, mutta toteutustavat poikkeavat suuresti. Olen musiikin-opetuksen ohella myös kasvattaja, ja tämän takia kehotan jokaista opettajaa pohtimaan itselleen omat eettiset toimintatapansa ja kohtelemaan kaikkia ryhmän jäseniä oikeudenmukaisesti. Ajatus eettisestä selkärangasta pitää eettiset ajatukset lujina, etteivät ne pääse murenemaan. Aikuisen täytyy lapsen edessä olla vahva, auktoriteettina oikeudenmukainen ja oppijana vertainen, aina se ei ole helppoa. Sormien läpi katsomisesta on pyrittävä pääsemään eroon, tai jalostaa sillekin omat rajansa. Jos tunneilla on yksi häirikkö, huomaa toruvansa tätä useasti tunnin aikana. Kehut jäävät vähemmälle, vaikka siihen ehkä olisi ollutkin aihetta. Usein ryhmien välillä saattaa olla eroja tässä eettisessä selkärangassa. Jollekin ryhmälle täytyy olla eettisesti tiukempi kuin toisille, mutta periaate etiikan takana täytyy säilyä samana.

Opetustilanteessa opettaja tuo ilmi oman käsityksensä hyvästä elämästä ja pyrkii tuottamaan kaikille ryhmän jäsenille hyvän elämän kokemuksen niin, että lapsi poistuu tunnilta nauttien omasta hyvästä elämästään. Perimmäisenä päämääränä opettajan on pyrittävä olemaan hyvän elämän mallina, vaikka se kliseiseltä kuulostaakin.

4.4 Jousta ja voimaannuta!

Ryhmäopetustunnit ovat yleisesti erittäin mielenkiintoisia. Koskaan ei voi tietää tarkalleen, mitä on tulossa, vaikka olisi valmistautunut kuinka hyvin, tai tuntisi ryhmän perinpohjaisesti. Jokainen opetustunti on seikkailu kaikille ryhmän jäsenille.

Järjestyksen rinnalla on kaaosta. Järjestyä ovat esimerkiksi tuntuunitelman järjestyks, ryhmän sisäinen järjestyks, hyvä käytös ja järjestyksessä oleminen. Järjestyksen saa tunneilla aina hetkeksi, jos järjestyksen ymmärtää ns. hallittuna kaaoksena. Omat tuntini ovat aina hallittua kaaosta. Lapset ovat hyppysissäni niin, että saan luokkaan järjestyksen jos haluan. Kuitenkin pyrin siihen, että lapsi saa olla tunnilla melko vapaasti. Ryhmän sisäiseen järjestykseen (dynamiikkaan) rinnastuu myös kaaos, sillä ryhmän sisäiset roolit vaihtuvat ja aiheuttavat ryhmän sisällä kaaosta.

Tarkoituksen rinnalla on ennakoimattomuutta. Jokainen toiminta bänditunneilla on tarkoituksellinen, jokaisella toiminnalla on syy miksi niin tehdään. Ennakoimattomuus liittyy lapsien spontaaniuteen ja arvaamattomuuteen, mikä aiheuttaa ennakoimattomuutta ja tekee tunnista seikkailun. Tarkoituksellinen toiminta muokkautuu, tai jopa keskeytyy lapsien luonnollisen ennakoimattoman käytöksen myötä. Tuntisuunnitelma ei lähes koskaan mene niin kuin pitäisi ja koskaan ei voi tietää mitä tarkalleen tapahtuu.

Voiman kääntöpuolella on vallankäyttöä. Opettaja on opetustilanteessa ryhmän auktoriteetti. Hänellä on lopulta käskyvalta kaikissa tilanteissa. Hyvällä tavalla käytetty auktoriteettiasema yhdistettynä vuorovaikutteiseen opetukseen on voimaa ja tästä voimasta saavat osakseen myös ryhmä. Ohjaajan tarkoituksellinen auktoriteetti voimaannuttaa myös muut ryhmän jäsenet ja näin ryhmä toimii paremmin. Kun valta nousee hattuun, kääntyy hyväntahtoinen auktoriteetti vallankäytöksi. Tähän syyllistyy meistä joskus jokainen. Voimaannuta auktoriteetillasi ryhmän jäseniä, älä voimista vain itseäsi!

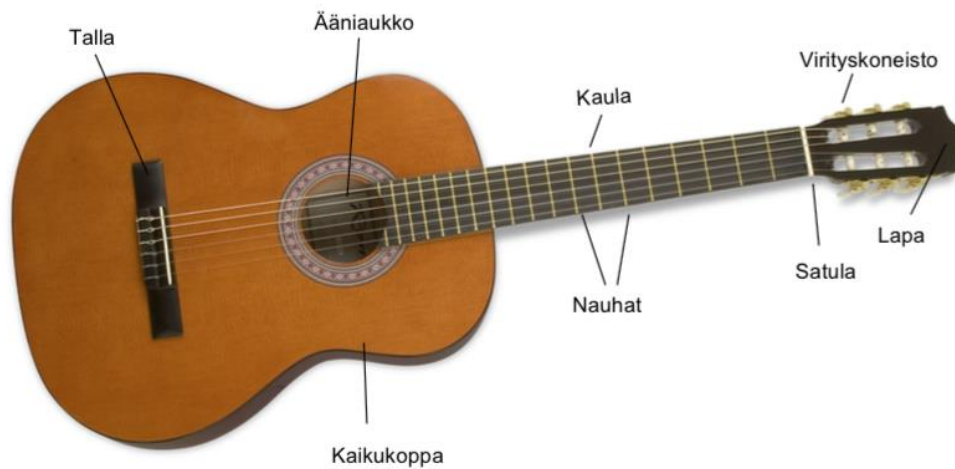
5 Instrumenttikohtaisia ohjeita

Olen soveltanut työhöni ohjeita eri instrumenttien soitinoppaista ja koonnut toimivia ohjeita opettaa eri instrumenttien alkeita ryhmässä. Olen ottanut vinkkejä sieltä täältä ja lopulta soveltanut ohjeet omanlaisikseni. Kerron työssäni ohjeita, kuinka aloittaa eri instrumenttien opetus, niin että se palvelee tulevaa yhteissoiton tavoitetta. Tarkoitus on ensin käydä oppilaiden kanssa läpi instrumenttikohtaiset asiat, ja sen jälkeen käyttää niitä yhteissoittokappaleissa jokaisen ryhmän kyvyn mukaan. Tunnilla pitää muistaa kuitenkin tehdä myös muutakin, kuin soittamista. Esimerkkinä olevasta tuntisuunnitelmasta huomaa, kuinka paljon 60 minuutissa ehtii tehdä (liite 2.).

Oman ryhmäni kanssa nämä soitinkohtaiset lähestymistavat ovat toimineet hyvin. Jokaisen instrumentin kohdalla käydään läpi ensin soittimen osat ja ergonomiaa. Mielestäni lapsille kannattaa opettaa ergonominen soittotapa heti alussa ja kiinnittää siihen huomiota instrumentissa edetessä. Vaikka tavoite ei vielä olekaan instrumenttikohtaisessa nippelitiedossa, on lasten hyvä tiedostaa, kuinka tärkeä oikea soittoasento on.

5.1 Kitara

Täysikokoinen kitara saattaa joillekin 7–8-vuotiaille olla hieman liian kookas, silloin olen käyttänyt $\frac{1}{2}$ tai $\frac{3}{4}$ kitaroita. Ne ovat sopivan kokoisia, eivätkä vielä liian pieniä useimmille tuon ikäisille lapsille. Soittoasentoa olemme usein harjoitelleet penkeillä istuen, lattialla selkä tuntuu menevän helposti kaarelle ja hartiat eteen. Kitara lepää sylissä ja vasen käsi tukee kitaran asentoa kaulasta pitäen, kuitenkin niin, ettei aluksi paineta kieliä. Kuvan kitaran osista näet alapuolella.

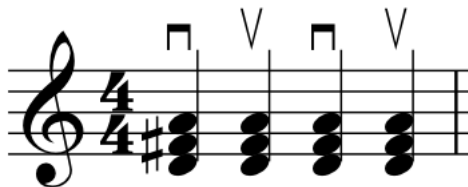
Kuvio 1. Kitaran osat.

Mukavia lämmittelyjä ennen soittoon lähtöä ovat esimerkiksi soittoasentokisa, nopein plektranpoistaja ja kitarafarmulat. Plektranpoistaja-leikin olen kehittänyt, että lapset oppisivat itse poistamaan pudonneen plektran kitaran kaikukopan sisältä, sillä näin tapahtuu hyvin usein. Kitarafarmuloissa opetellaan ääniglissandon teko. Kieltä ei rämpäytetä oikean käden etusormella vertikaalisesti ylöspäin, vaan omaa itseä kohti. Parasta on aloittaa matalimmasta D kielestä. Napakka näpätys ja samalla vasemman käden etusormi liikkuu otelautaa pitkin liukuen ääniaukolta satulaa kohti. Kuunnellaan yhdessä kenellä on eniten formulalta kuulostava glissando. Jos se ei kuulosta formulalta, niin miltä sitten?

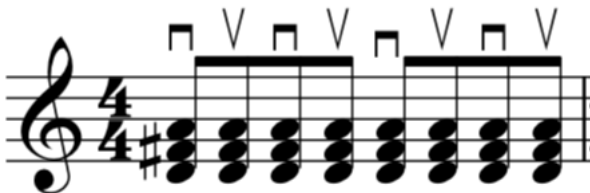
5.1.1 Kitaralla komppaaminen

Aluksi on hyvä oppia komppikäden toiminta. Silloin viritän kitarat D-avovireeseen (D, A, D, FIS, A, D), jolla on helppo kompata useita lastenlauluja. Näin keskittymisen voi suunnata vain oikeaan käteen ja siihen kuinka se liikkuu. Sointujen hakeminen kitaran normaalilla vireellä on vielä tämän ikäisillä melko hankalaa vaikeiden otteiden takia. Avo-vireellä soitettaessa saadaan myös perussointutehot helpommin kuin normaalilla vireellä ja päästään näin nopeammin asian ytimeen; soittamiseen yhdessä. Oikeita otteita voidaan sitten harjoitella myöhemmin tai tulevissa instrumenttiopinnoissa.

Komppaamme plektroja käyttäen. Ensin harjoitellaan pelkkä alaspikkaus, eli tahdin ensimmäisellä iskulla soitetaan plektralla alas. Pitää muistaa, että käsi on hyvä pitää lähellä kieliä myös ylös tullessa, tämä auttaa meitä vuoropikkaukseen siirtyessä. Kun tahdin ensimmäisellä iskulla soittaminen onnistuu jo terävästi, tihennetään komppausta ensimmäiselle ja kolmannelle iskulle. Vuoropikkausta käytetään jo silloin, kun sointu tulee tahdin jokaiselle neljäsosalle. Vuoropikkaus on siis käden liikkuminen vuorotellen ylös ja alas, ensin jokaisella neljäsosalla (kuvio 2) ja myöhemmin jokaisella kahdeksasosalla (kuvio 3.).

Kuvio 2. Neljäsosien alas- ja ylöspikkaus.

Kuvio 3. Kahdeksasosien alas- ja ylöspikkaus.

Peruspikkaukset opeteltua voi siirtyä vaativampiin rytmeihin. Näissä kannattaa kuitenkin olla tarkkana, että pikkaukset ovat loogisia. Olen huomannut, että vaikeampien rytmien takia vaihtuva pikkaussuunta luo ongelmia lapsille. Esimerkiksi jos ”taa ti ti” -rytmi

soitetaan vuorotellen ylös ja alas, aloitussuunta muuttuu ja tuottaa usein hankaluuksia ymmärtää itse ostinatoa. Siksi kehotankin, että ostinato alkaa ja loppuu alkuopinnoissa aina samansuuntaisella pikkauksella. Havainnollistan ajatusta seuraavalla nuottikuval- la.

Kuvio 4. Taa-titi-pikkaus.

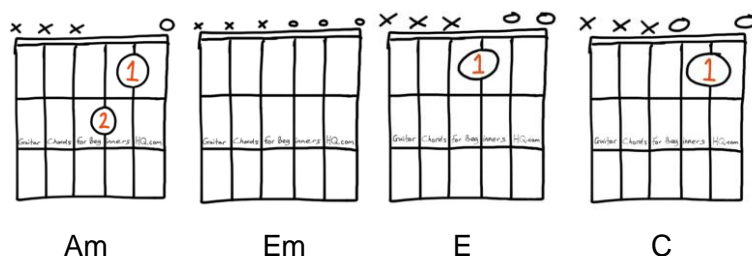
Kitaran kaikukoppa on oiva paikka koputteluun koristellessa komppeja. Koputus on helpoin tehdä ääniaukon yläpuolelle, josta kädellä on suora linja aloittaa taas komp- paus. Myös kielikohtaisia ääniglissandoja on mukava lisäillä kappaleisiin. Parhaiten glissandoja saa reunakieliä käyttäen.

Kun peruskomppi ja oikean käden liike on automatisoitunut, voidaan vasemmalla kä- dellä aloittaa sointuotteiden opettelu. Omasta mielestäni barré-soinnut (etusormi koko kaulan leveydeltä kielten päällä) vaikuttivat 7–8-vuotiaille liian hankailta, mutta toisin kävi. Avo-D-vireisestä kitarasta subdominantti- ja dominanttisoinnut löytyvät viidennes- tä ja seitsemänneistä nauhavälistä. Kitaran otelaudassa sijaitsevat pallot (otelautamer- kinnät) auttavat lasta muistamaan mistä nauhavälistä on kyse ja barré-ote pelkällä etu- sormella otettuna tuntuikin lapsista helpolta. Jos kitarassa ei ole otelautamerkkejä, on hyvä käyttää apuna esimerkiksi sinitarraa. Kättä on helppo pitää kaulalla oikeassa koh- dassa ja koko etusormen pituudelta painaminen läheltä nauhaa onnistui vaivattomasti. Jos etusormella painaminen ei tunnu onnistuvan, voi myös yrittää ottaa barré-soinnun koko kämmenellä.

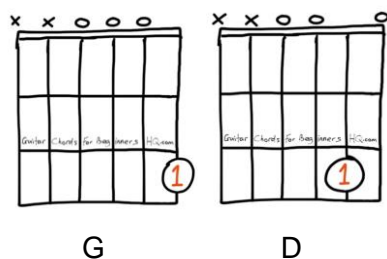
Vivo kitara (Tharmanatram & Wilkus 2005) kirjan takaa löytyy helppoja sointuja kolmel- la ylimmällä kielellä normaaliin kitaran vireeseen (E, A, D, G, H, E). Näillä soinnuilla voi harjoitella kitaran tavallisessa vireessä soittoa ja sointujen otteisiin tarvitsee vain yhden tai kaksi sormeaa. Tämä tuo kitaran soittoon sitä oikeaa meininkiä, kun vasemmassa kädessä on ote ja oikea hoitaa kielten sytytyksen. Hankalinta näissä soinnuissa on saada vain kitaran kolme sointikorkeudeltaan ylintä kieltä värähtelemään. Helpotukseksi olemme kolmeen alimpaan kieleen laittaneet sinitarraa lähelle tallaa, jolloin sini-

tarra demppaa ylimääräiset kielet eikä ole niin tarkkaa näppäkö plektra soimaan vain kolme ylintä. Totta kai yritämme jokaisella kerralla myös saada tarkasti vain kolme kieltä soimaan, mutta usein lapsilla ei ole kotona soitinta, jolla harjoitella, joten tunnilla harjoitteluun käytetään marginaalinen aika, sillä päätavoite on yhteissoitossa.

Kolmen ylimmän kielen soitujia:

Neljän ylimmän kielen soitujia:

5.1.2 Kitaralla näppäily

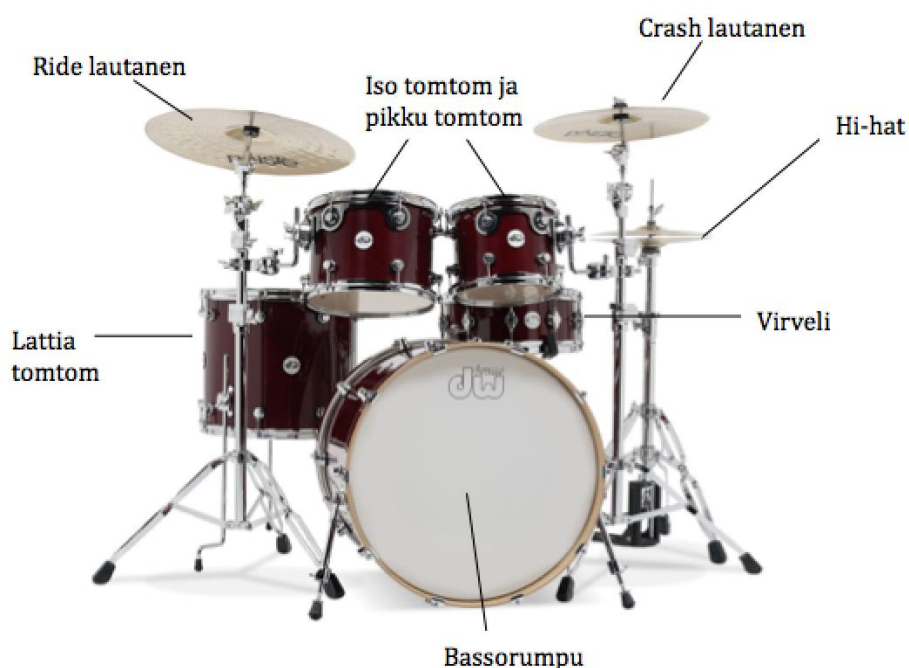
Näppäily kannattaa aloittaa reunakielillä. Nostetaan ensin kitara pystyyn jalkojen väliin kuin sello, ja etsitään reunakielet, joita aluksi soitetaan yhtä aikaa etusormilla ulospäin vetäen kaulalta ääniaukon yläpuolelta. Näin kitaran kaula on pään vieressä. Kun kahden käden koordinaatio toimii samanaikaisesti, erotamme kädet ja soitamme reunakieletä vuorotellen.

Ennen näppäilyyn aloittamista kitaran normaalissa soittoasennossa on hyvä tehdä muutamia sormiharjoituksia. Sormet numeroidaan. Olen käyttänyt kaikissa kielisoittimissa 1, 2, 3, 4, 5 -sorminumeroita, vaikka kaikissa soittimissa ei peukaloa käytetäkään. Esimerkiksi kitaran ja basson sormitusnumerot alkavat vasta etusormesta, sillä vasemman käden otteissa ei normaalisti käytetä peukaloa. Kuitenkin näppäillessä oikealla kädellä peukaloa käytetään. Olemme käyttäneet kitarassa samoja sorminumeroita kuin kanteleessa.

Kun sorminumerot ovat muistissa ja kitara oikein sylissä, voidaan aloittaa näppäily. Reunakielien näppäilyssä hyvä sormitus on peukalo ja keskisormi. Kitaran oikeassa asennossa kannattaa kerrata jo opitut näppäilytekniikat, eli reunakielet yhtä aikaa ja erikseen. Näppäilyssä on hyvä tehdä myös muita kieliyhdistelmiä myöhemmin, mutta aloittaminen on parasta tehdä reunakielillä.

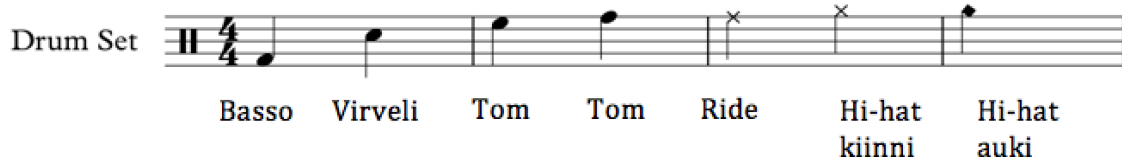
5.2 Rummut

Olen opettanut sekä akustisia rumpuja että sähkörumpuja. Lapsen ensioletus rummuis-
ta on lähes poikkeuksetta, että niitä soitetaan kovaa. Rumpuja aloitellessa onkin hyvä
käydä läpi ihan konkreettisesti millä tavoin melu korviin vaikuttaa ja kokeilla lyöntien eri
voimakkuuksia ensin vaikkapa malleilla. Mukava alkulämmittely rummuilla onkin
rummun osien muistipeli. Nimetään ensin jokainen rummun osa tarkasti. Valitaan yksi
rummun osa ja soitetaan sen sanarytmi. Näin rummun osat jäävät mieleen, kapuloilla
lyönti paranee, rytmitaju kehittyy ja muistikyky kasvaa. Perinteisen rumpusetin osien
nimet näet seuraavassa kuvassa.

Kuvio 5. Rummun osat.

Rummuilla on omanlaisensa nuotinnustapa. Olen tehnyt sovitukseni käyttäen seuraavia nuotin nuppeja ja paikkoja viivastolla.

Kuvio 6. Työssä käyttämäni rumpusetin notaatio.

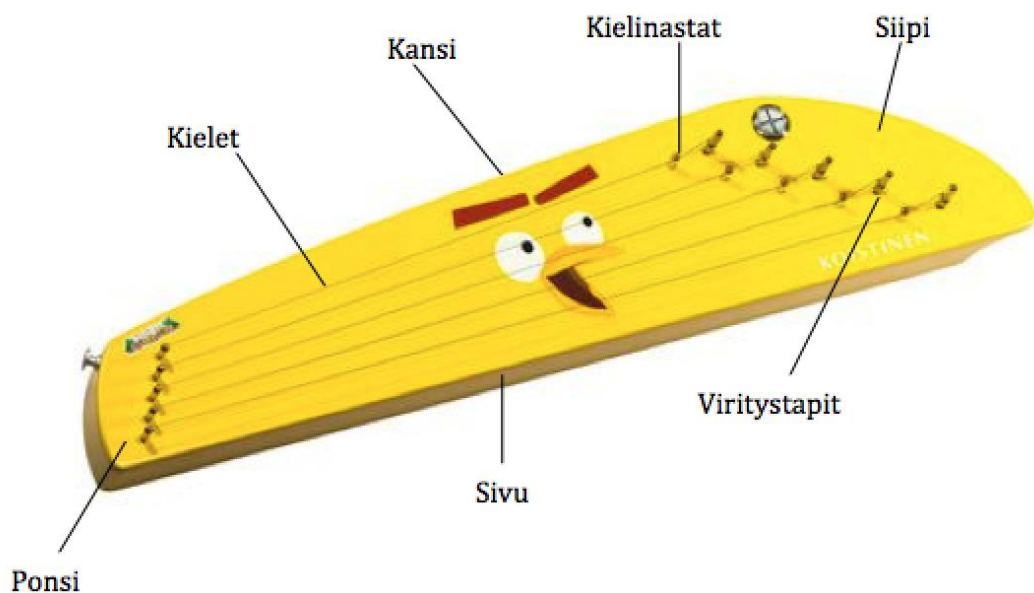
Kahden käden yhteistoimintaa aloitetaan harjoittelemaan ensin esimerkiksi lattiaan. Meillä on luokissa neljän muotoisia matonpaloja (tähän käy mikä vain pehmuste, jonka voi laittaa lattialle ja joka demppaa kapuloiden ääntä), joihin komppien treenaus on hyvä aloittaa. Kädet kannattaa jo alusta alkaen opetella laittamaan ristiin, näin säästetään sekoittamasta käsien järjestystä, kun siirrytään oikeisiin rumpuihin. Kompit pyritään pilkkomaan mahdollisimman pieniksi paloiksi, jotka lapsen on helppo yhdistää. Lähdetään "yksin-yhdessä" -kompista, jossa jokaiselle neljäsosalle tulee lyönti, ensin oikea vasemman yli yksin, sitten kumpikin yhdessä. Tämän jälkeen pilkotaan oikean käden lyönnit tiheämmiksi kahdeksanosiksi, kuitenkin vasemman käden lyödessä neljäsosia vain iskuille 2 ja 4. Sanarytmien käyttö auttaa kompeja harjoitellessa.

Kuten kaikissa muissakin instrumenteissa: lähdetään helposta ja siirrytään vaikeampaan. Kaikki opettelemamme kompit keskittyvät perussykkeen ylläpitoon ja vahvistamiseen. Rytmisesti vaikeampia kompeja on helpompi oppia, kun perusasiat ovat selkärangassa. Vasemman käden virveli-iskun paikkaa on sitten helppo vaihtaa tahdin sisällä, kun syke pysyy. Bassorummun käytön voi aloittaa vahvistamalla virvelin iskuja, ja vasta niiden toimivan yhteistyön jälkeen miettiä bassorummulle uutta iskun paikkaa kompissa. Kahden käden ja jalan toiminta tarvitsee jo perussykkeessäkin tarpeeksi keskittymiskykyä.

5.3 Kantele

Kantele on perinteinen muskarisoitin, joka sopii hyvin myös bänditoimintaan. Kun kanteleen opiskelu aloitetaan, on tietenkin hyvä ensin nimetä kaikki kanteleen osat. Itse käytän osien oikeita nimiä (esim. siipi, ponsi) koko ajan opetuksessa ja näin ne jäävät mieleen myös lapsille.

Hyvä alkulämmittelyleikki kanteleelle on mummon kanat-improvisointi. Tämä leikki toimii hyvin kanteleilla, joissa on duurivipu. Kun portti (eli vipu) on kiinni, eivät mummon kanat pääse karkuun ja mummo kuulostaa iloiselta (duuri). Kun taas portti avataan ja kanat pääsevät karkuun, mummo tulee surulliseksi (moll). Koputtelu kanteleeseen on myös hauskaa ja sillä saakin hienoja ostinatoja aikaisiksi, kun koputtelee kanteleen eri osiin. Alkulämmittelyiksi tällaiset koputtelu- ja taputteluleikit ovat erinomaisia. Jo tässä vaiheessa voi harjoitella tunnilla tarvittavaa rytmiostinatoa tai laulua kanteleet kaulassa kompaten, vielä soittamatta ääntäkään. Äkkiä huomaa, kuinka paljon mahdollisuuksia erilaisiin soittotapoihin eri instrumenteissa onkaan. Kanteleen osat havainnollistan seuraavassa kuvassa.

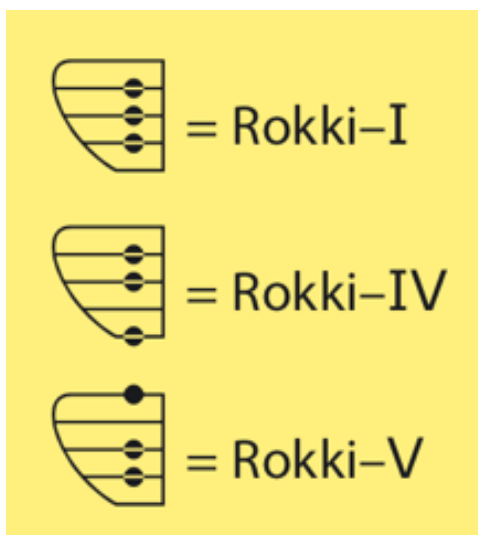

Kuvio 7. Kanteleen osat.

Kanteleista suosituin on 5-kielinen kantele, joka on tuttu muskarikantele. Erityisesti mikrofoneilla vahvistetut kanteleet ja bassokanteleet tekevät soittimesta rokimman ja näin se on helppo myydä myös alaluokkalaisille pojille. Rokkisointujen käyttö lisää mielenkiintoa. Nykyisen modernin kanteleen ulkonäköön on panostettu paljon ja kanteleet ovat miellyttävän näköisiä.

5.3.1 Kanteleen soinnut

Usein lapset ovat kanteletta soittaneet jo aikaisemmin, mutta oletusarvo on, että vain normaaleja kahden sormen marjasointuja käyttäen. Ensimmäinen opetettava sointu on rokki-I sointu. Käytän opetuksessa sointuasteiden oikeita numeroita, sillä näin sointuasteiden muistamisesta on hyötyä myöhemmissä musiikinopinnoissa, jos lapsi niihin jatkaa. Lapsihan oppii soinnun nimen juuri sellaisena, kuin sen kuulee, eikä kukaan vielä ole kyseenalaistanut sen enempää, miksi sointu on ykkönen, nelonen tai vitonen. Rokki-I soinnussa peukalo lepää sylissä soitettaessa kanteleen reunalla, kun vasemman käden sormet 2, 3 ja 4 asettuvat rennosti kielille. Plektralla soitettaessa liike on ylhäältä alas ja sormella soitettaessa taas sormen pehmeällä tyynyosalla alhaalta ylös. Kolmen sormen soinnut (eli rokkisoinnut) perustehoilla I, IV, V havainnollistetaan seuraavassa kuvassa.

Kuvio 8. Rökkisoinnuissa sormitus 2, 3, 4.

Bänditoiminnassa kantele on oiva säestyssoitin. I, IV, V soinnut löytyvät helposti, ja kanteleen vaihtovivulla on kätevä soittaa myös mollikappaleita. Kanteleella säestäessä on hyvä käyttää samoja pikkaustyylejä kuin kitarassa. On myös hyvä muistaa, että kanteleen voi virittää monella eri tavalla. Tyypillisin vire on D, E, FIS, G, A, mutta mukava vire moniin näppäilykappaleisiin on esimerkiksi pentatoninen viritys D, E, G, A ja H. Sillä on hyvä näppäillä vaikkapa tuttua Tom Dooleya.

5.3.2 Kanteleen näppäily

Kanteleen sormijärjestyksiä on monia. Jokainen opettaja voi itse miettiä, mikä sormijärjestyksistä vastaa parhaiten omia tavoitteita. Itse olen päätenyt rakentamaan sormijärjestyksen rokki-I soinnun ympärille, sillä se on yksi ensimmäisistä soinnuista, joita tunteillani opetellaan. Kun vasemman käden sormet 2, 3, ja 4 hoitavat kolme keskimmäistä kieltä, jää oikean käden peukalolle ja etusormelle reunakielet. Tämä sormijärjestys toimii hyvin tavallisissa 5-kielissä kanteleissa.

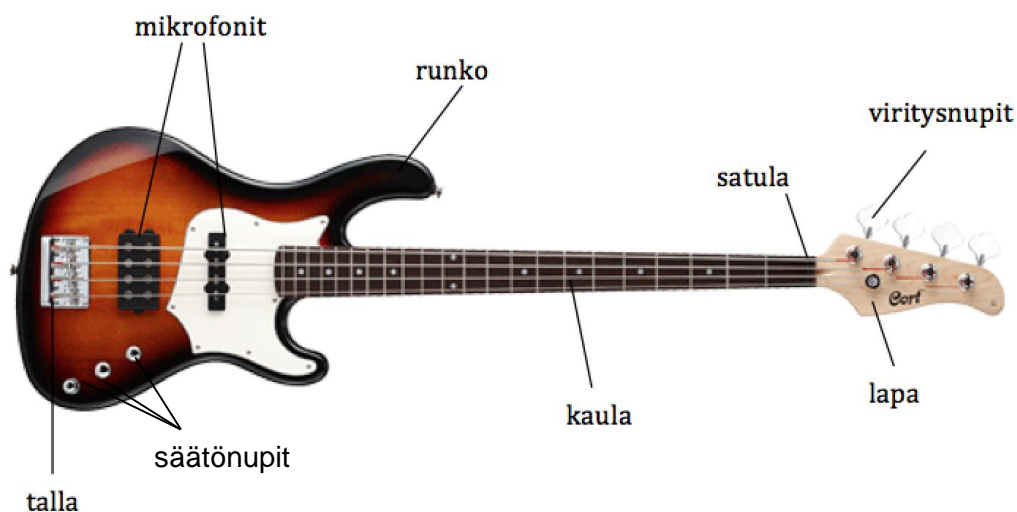
Melodioiden näppäily ei saanut ryhmässäni aikaan suurta innostusta, mutta säestysos-
tinatoja pojat tykkäävät soittaa. Bassokanteleesta on helppo soittaa säestystä samalla tavalla kuin sähköbassosta. On kuitenkin muistettava seuraavaan kieleen nojaamistekniikka, joka toimii hyvin bassokanteleessa (tästä lisää basson ohjeissa, luvussa 5.4). Bassokanteletta soittaessa emme ole käyttäneet kanteleen perussormituksia, vaan olemme soittaneet säestykset etusormella alhaalta ylöspäin, samalla tavoin kuin bassossa.

5.4 Sähköbasso

Sähköbassossa on tärkeää huomioida soittoasento. Instrumentti on usein hyvin painava, jos tarjolla ei ole lapsille sopivan kokoista soitinta. Meillä oli bändiryhmän käytössä vain aikuisten basso. Basso kannatellaan kahdella tavalla: joko seisten, soittimen roikkuessa hihnan varassa, tai istuen, basson levätessä reidellä. Lasten kanssa normaalin istuma-asennon voi täysikokoisen basson kanssa unohtaa. Basso on liian suuri kokoinen, että sen saisi luontevasti aseteltua istuma-asennossa syliin. Seisoen soitto toimii useimmilla hetken aikaa, mutta vähitellen basson hihna painaa lapsen hartioita liikaa ja keskittyminen herpaantuu. Kukapa jaksaisi keskittyä soittoon, jos asento on epämukava.

Kun lasten kanssa siirrytään isokokoisien basson kanssa istuma-asento soittoon, suosittelen käytettäväksi samaa asentoa kuin isompien kitaroiden kanssa: jalat suorana lattialla ja basso vaaka-asennossa reisien päällä. Basso on raskas ja kömpelö soitin, joten hihnaa kannattaa käyttää myös istuma-asennossa. Kun basso ennen soiton aloittamista viritetään sähköisellä viritimellä, pitää äänenvoimakkuuden olla melko suuri. Muuten basson signaali on liian heikko ja viritin ei tunnista sävelkorkeutta. Basso viritte-

tään vireeseen (E, A, D, G) viritysnuppeja käyttäen. Löydät viritysnupit ja muut basson osat seuraavasta kuvasta.

Kuvio 9. Sähköbasson osat.

Bassoa soitetaan usein kahdella tekniikalla: näppäillen ja plektralla. Omassa ryhmäsäni olemme soittaneet bassoa vain sorminäppäilytekniikalla, sillä tarpeeksi paksuja plektroja ei ollut tarjolla ja sormien hienomotoriikan harjoittelu on lapsille mielekästä ja ajankohtaista. Sorminäppäily toteutetaan usein vaihdellen etusormen ja keskisormen välillä. Aloitimme bassonsoiton pomppimalla kielillä pelkällä etusormella ja harjoitellen oikeaa kielen sytytys- ja sammutustekniikkaa. Kun oikea näppäilytekniikka on löytynyt, mukaan on otettu myös keskisormi oppijan kykyjen mukaan.

Bassoa soittaessa käsi kannattaa ankkuroida mahdollisimman paikoilleen ja näin sormilla on vapaata tilaa liikkua oikeassa kohdassa. Usein paras paikka peukalolle löytyy soittimen etummaisesta mikistä. Kieltä ei tule löydä tai kiskoa ylöspäin, vaan sitä näpätään pitämällä sormi melko jäykkänä. Sormi pyyhkäisee kieltä ja pysähtyy joko seuraavalle kielelle, peukaloa vasten tai basson runkoon. Heti pyyhkäisyn jälkeen sormi vaimentaa soivan kielen, jolloin äänestä tulee kumea ja oikean mittainen. On hyvä ensin soittaa vain vapaita kieliä, jotta oikean käden näppäilytekniikka vakiintuu.

Kun näppäilytekniikka toimii, voidaan siirtyä ottamaan otteita kaulalta. Basson kielet ovat paksut, joten sormenpäiden olisi hyvä painaa kieltä mahdollisimman suoraan ylhäältä, n. 90 asteen kulmassa. Näin ne eivät myöskään vaimenna viereisiä kieliä.

Olemme käyttäneet otteissa etu- ja keskisormea tai painaneet samasta nauhavälistä kummallakin sormella yhtä aikaa. Basson ensimmäinen otelautamerkintä on nauhavälissä kolme. Jo vapaita kieliä soitellessa on hyvä opettaa lasta tukemaan kaulaa kolmannen nauhavälin kohdalta. Kolmannesta nauhavälistä saa helposti vapaiden sävellien lisäksi esim. C ja F-sävelet. E, A, D, G, C ja F-sävelillä säestää jo useimpia populaari- ja lastenlauluja. Kättä ei turhaan tarvitse otelaudalla siirrellä ja otelautamerkki on auttamassa oikean nauhavälin löytämisessä ja pitämisessä.

Basisti toimii usein yhteistyössä rumpalin kanssa, ns. komppiryhmässä. Bändiä sijoitella on hyvä asettaa basisti mahdollisimman lähelle rumpalia, jolloin he voivat kuunnella toisiaan. Basistin perussykkeen löytämistä ei voi korostaa liikaa ja volyyymia voi bassoon vääntää runsaasti. Se on hyvin tärkeä osa bändin tahdissa pysymisen kannalta.

5.5 Rytmisoittimet, djembe ja ksylofonit

Lapset ovat soittaneet rytmisoittimia usein paljon ja niistä innostuminen on joskus hankalaa, varsinkin kun soittimet eivät tuota selkeää äänenkorkeudellista vaihtelua. Marakassit eivät houkuttele, jos kaverilla on vieressä kitara. Yksinkertaisillakin rytmisoittimilla haastetta rytmeihin saa ottamalla mukaan kehon. Kehorytmien ja rytmisoittimen yhdistäminen tekee soittamisesta mielekkäämpää ja usein jopa opettavaisempaa, kun keho on rytmiostinatossa mukana vahvistamassa kinesteettistä kokemusta. Rytmisoittinten soitosta saa hetkessä mielekkäämpää myös vaatimalla tarkkuutta ja tiettyä iskuvoimakkuutta. Äkkiä lapset huomaavat, ettei ihan helpoimpienkaan rytmisoittinten soitto ole päivän selvä juttu.

Ksylofoneilla olemme soittaneet lähinnä eri melodiaostinatoja päällekkäin. Kappaleeksi käy mikä vain laulu ja jokaiselle lapselle voi antaa oman ostinaton. Usein jaan ryhmän myös sointukierron mukaan. Toonikaa soittaa yksi ryhmä ja heidän tehtävänään on soittaa silloin, kun on ykkössoinnun vuoro. Dominanttiryhmä soittaa, kun on viitossointu jne. Meno on usein poikaporukassa melkoisen kovaa ja ksylofoneilla olemme saaneet aikaisiksi erittäin rauhallisia ja kauniita musiikkihetkiä. Joskus soittimen ulkonäkö ja sointiväri vaikuttavat hurjasti muusikon mielentilaan.

Kun otamme tunnille mukaan djembet, soitamme usein niitä yhdessä paukepiirin tapaan. Djembeillä on myös hyvä harjoitella polyrytmiikan alkeita. Saatamme harjoitella

myös rumpusetin komppeja djembeen, kun kaikki eivät setin taakse kuitenkaan joka tunti pääse. Rytmiiikan ja rytmisoittinten soittamista harjoittelee erittäin toimivasti paukepiirissä (lisää luvussa 6.2).

5.6 Varhaismusiikkiteknologia

Melkeinpä kaikki bändisoittimet ovat vahvistettu sähköisesti. Lasten on tärkeä oppia tietämään, mistä sähkö saadaan ja kuinka se tulee soittimeen ja voimistaa sen ääntä.

Varhaismusiikkiteknologisia tavoitteita 7–8-vuotiaille:

- sähköinen soitin tarvitsee toimiakseen sähköä, jonka se usein saa vahvistimesta
- myös vahvistin tarvitsee sähköä, joka taas saadaan pistorasiasta/pistokkeesta
- sekä soitin, että vahvistin täytyy laittaa päälle toimiakseen
- sekä soittimen, että vahvistimen äänenvoimakkuus tulee olla päällä
- oikean johdon yhdistäminen oikeaan soittimeen sekä oikeaan kohtaan vahvistimessa
- mikrofonia ei koskaan kohdisteta kaiuttimeen.

Ohjeet tuntuvat erittäin simpeleiltä ja itsestään selviltä, mutta eivät niitä lapsille useinkaan ole. Opetellessamme varhaismusiikkiteknologisia asioita leikimme myös piuhapeliä. Mikrofoneissa on erilainen johto kuin soittimissa ja usein on myös tärkeää katsoa tarkkaan, kuinka mikrofonin piuhan liitin meneekään vahvistimeen. Piuhat sotkeentuvat myös, jos niitä ei laita nätisti rullalle ennen varastointia. Näitä asioita harjoitellaan piuhapelissä. Kuka yhdistää eri soittimet vahvistimeen ensimmäisenä ja kuka selvittää sotkeutuneen piuhat nopeimmin.

6 Nyt soitetaan!

Usein saan inspiraation hyvään bändibiisiin selailemalla laulukirjoja. Näen kivan kappaaleen ja lähden soveltamaan sitä eri soittimille. Toisinaan taas pojat toivovat kappaletta ja yhdessä kuuntelemme ja mietimme, millä soittimilla saisimme lopputuloksen kuulostamaan hyvältä. Päällimmäisenä sovittamisessa on aina sävellaji. Mikä on tarpeeksi helppo jokaisella soittimella soittaa ja onko se sopiva lasten laulua ajatellen? Kun on löytynyt kappale, joka ei transponoimisesta kärsi ja tuntuu sopivan kaikille instrumen-

teille, on aika siirtää se eri soittimiin. On myös hyvä muistaa partituuria tehdessä, etteivät eri instrumenttien rytmit törmää liikaa toisiinsa, vaan ovat melko samankaltaisia kuitenkin omine yksityiskohtineen. Näin lasten bändi saadaan soittamaan paremmin ja nopeammin yhdessä.

Yhteissoittoon ja yhteisen rytmin löytämiseen auttaa paukepiiri. Paukepiiriä teemme ryhmissäni paljon, sillä se ryhmäyttää musiikillisesti ja opettaa lapset kuuntelemaan toisiaan. Paukepiiri on erittäin hyvä tapa rohkaista improvisointia, kehittää sisäistä rytmin tunnetta ja luoda musiikkia eri tavoin yhdessä. Olen paukepiireissäni keskittynyt enemmän rytmisoittimiin, sillä näin keskellä ohjaavan opettajan on helpompi jammailla päälle mitä tahansa laulua. Otan mukaan joskus myös kanteleita (ja bassokanteleen), kitaroita ja tietenkin surdon.

Paukepiiri on rytmikkaan ja ilmaisuun pohjautuva toiminnallinen tapa oppia. Työtävät ovat oppilaslähtöisiä ja tukevat lapsen luovuutta ja musiikillista keksintää. Paukepiirissä lapset istuvat ringissä ja opettaja seisoo keskellä. Ympyrässä on helppo jakaa porukkaa sektioihin, näyttää dynamiikkavaihteluja tai pitää yllä perussykettä esimerkiksi lehmänkellolla, joka kuuluu hyvin kaikkien muiden instrumenttien yli. Jokaisella instrumentilla on oma sanarytmi, jota soitetään yhdessä perussykkeessä. Jokaiselle paukepiirissä tapahtuvalle elementille on aina oma merkkinsä ja ne on hyvä käydä läpi esim. liikuen ennen itse piiriin menemistä.

Breikit ovat myös iso osa paukepiirissä soittoa. Opettaja laskee piirin käyntiin ja kaikki soittavat omia rytmejään. Opettajan on helppo näyttää selkein liikkein dynamiikanvaihteluja, sektioiden hiljentämisiä, tulevia yhteisiä breikkejä ja muita tarvittavia esitysmerkkejä. Piirisoitannon keskellä seisoo opettaja, jonka merkistä kaikki valmistautuvat soittamaan ja sanomaan yhteisen breikin eli sanarytmin. Breikkejä on mukava keksiä yhdessä ja niitä voi paukepiirikappaleessa olla useampikin erilainen. Yksi tärkeä elementti on ”soita ihan mitä haluat” komento. Tämän komennon kuullessa, jokainen lapsi saa improvisoida yhteisessä sykkeessä oman fiiliksensä mukaan, joko hänelle annettua rytmiä varioiden tai kokonaan omalla rytmillä – siis ihan miten haluaa. Kokemuksesta voin sanoa, että aluksi komennon jälkeinen äänimaailma on erittäin sekava ja usein myös kovaääninen, mutta kun paukepiirissä soitetään ja korostetaan toisten kuuntelua, lasten rytmikka yhdistyy ja kehittyy hyvin nopeasti.

Kun paukepiirin eri elementit tunnetaan, on aika keksiä kappaleelle jonkinlainen rakenne. Mitä tapahtuu alussa, mitä keskivaiheilla, entäpä kuinka kappale lopetetaan yhdessä? Koska paukepiirissä korostuu kuunteleminen ja rytmin ymmärtäminen, se palvelee bändisoitantaan erittäin hyvin. Pojat oppivat kuuntelemaan toisiaan sitä paremmin, mitä useammin pidimme paukepiirejä ennen bändisoitantaan ja kappaleiden harjoitteluun siirtymistä. Paukepiirin selkeitä musiikillisia tavoitteita ovat:

- kehittää yhteisöllistä rytmijua
- syke, eri tempot ja dynamiikat
- tie musisointiin
- sykkeen aistiminen ja luonnikas tuottaminen.

Paukepiiri on erinomainen tapa kokea musiikkia yksilönä, kuitenkin osana ryhmää - kyläläisenä. Seuraavassa nuottiesimerkissä olen koonnut toimivimpia sanarytmejä eri soittimille.

Djembe

Claves

Guiro

Triangle

Maracas

Surdo

Acoustic Guitar

Si - ka - la, si - ka - la mi - ni - si - ni - pos - su

Bum tsa bum bum tsa bum tsa bum bum tsa

Bio - jä - te bio - jä - te bio - jä - te bio - jä - te

nak - ki nak - ki nak - ki nak ki

ka na ti pi ka na ti pi ka na ti pi ka na ti pi ka na ti pi ka na ti pi ka na ti pi

Bum tsa bum bum tsa bum tsa bum bum tsa

Ba - naa - ni ba - naa - ni ba - naa - ni ba - naa - ni

Kuvio 10. Sanarytmiehdotuksia bändiryhmän paukepiiriin.

7 Sovitukset musiikiksi

Musiikki herää eloon vasta kun se on saanut itselleen soittajat. Sovituksissa ovat olleet mukana kaikki ryhmäni pojat. Seuraavissa luvuissa kerron esimerkkikappaleistani ja minkälaisin lähestymistavoin niitä on lähdetty opiskelemaan. Pitää kuitenkin muistaa, että ennen tähän työvaiheeseen menoa on lasten kanssa käyty instrumentit läpi melko yksityiskohtaisesti.

7.1 Viidakossa: rumpusetti, rytmisoittimet ja kitara

Lähdimme käymään kappaletta läpi lattialla pelkästään matonpalojen ja rumpukapuloiden kanssa. Muistelimme ensin peruskomppia ja soitimme sitä yhdessä välillä kiihdytellen ja välillä hidastaen. Tarkistetaan, että kädet ovat ristissä oikein päin, oikea päällä ja vasen alla. Kun komppi alkaa pysymään kasassa, alan laulaa päälle kappaleen melodiaa, siitä kohdasta, johon komppi oikeastikin kuuluu. Jatkan muina miehinä eteenpäin ja lisäilen lennossa koreografioita, tai soittotapoja kappaleen eri kohtiin ja laulan kappaleen eri osia. Näin pojat kuulevat kappaleen ensimmäisen kerran läpi, jo itse sitä kompaten.

Harjoitteleimme muutamaa vaikeampaa siirtymää hitaasti ja laulun kera. Käydään vielä kaikki kappaleen eri kompit ja koreografiat yksitellen läpi, kuitenkin niin, että laulan melodiaa kokoajan päälle. Olen huomannut, että tällä tekniikalla laulun sanat ja melodia opitaan yhteissoiton lomassa. Pojat ovat jo sen ikäisiä, että he haluavat kompit kirjoitettuna taululle, visualisointi auttaa usein. Kirjoitan taululle rytmin ja tietynlaiseen komppiin liittyvän sanan (tai sanarytmin), jonka avulla pojat muistavat, mikä komppi on kyseessä. Jos kohtaan kuuluu koreografia, piirrän senkin usein taululle.

Viidakossa

Creatore, Peretti, Weiss, Linda
arr. V. Rääkkönen

Voice: Wee - - - - - Ooh wim- o weh Wim o-weh, o wim-o weh o wim-o-weh, o-wim-o-weh-o
 Acoustic Guitar: [Musical notation]
 Tambourine: [Musical notation with 'x' marks]
 Drum Set: [Musical notation]
 Piano: D G A D G

Voice: 6 wim-o-weh o wim-o-weh, o wim-o-weh, o-wim-o-weh o wim-o-weh, o wim-o-weh Vii-da- kos -sa näin vii-da kos - sa nuk-kuu lei-jo-na
 A. Gtr.: [Musical notation]
 Tamb.: [Musical notation with 'x' marks]
 Dr.: [Musical notation]
 Pno.: G A A D G D

Voice: 12 Vii - da - kos - sa näin vii - da - kos - sa nuk-kuu - lei - jo - na Wee -
 A. Gtr.: [Musical notation]
 Tamb.: [Musical notation]
 Dr.: [Musical notation]
 Pno.: A D G D A D

2

18

Voice

- - - ooh - wim - o-weh Wee - - - ooh - wim - o-weh

A. Gtr.

Tamb.

Dr.

Pno.

G D A D G D D

Esitysohjeita:
 Kitaran erikoismerkit tarkoittavat plektralla näpätystä kitaran koppaan.
 Tamburinin erikoismerkit tarkoittavat lyöntiä rintakehään.
 X nuotiväivaston päällä tarkoittaa kapuloiden yhteen lyömistä.
 Jos instrumentilla on taukoa, nostetaan kädet ylös ja heilutellaan puolelta toiselle perussykkeessä.
 Pianostemmasta löytyy vain sointumerkit, jokainen voi itse keksiä sopivan kompin.

Kuvio 11. Esimerkki 1. Viidakossa.

Kun kompin eri osat ovat ylhäällä taululla poikien apuna, siirryn säestämään pianolla. Tämän jälkeen siirrymme rumpusetiin. Rumpusetille soittamaan mahtuu valitettavasti vain yksi kerrallaan, mikä usein ison ryhmän kanssa tuottaa hankaluuksia. Tästä oppineena olenkin edennyt seuraavasti:

1. Opettajan malli erittäin yksityiskohtaisesti, samalla nimeten kompin eri osat, miten suhteessa lauluun komppi sijoittuu ja mitä rumpun osia tarvitsemme kompin soittamiseen – oppilaat kuivaharjoittelevat matoilla, vastapäätä rumpusetiä.
2. Jokainen vuorotellen setin taakse ja opettaja tarkistaa, että kompit löytyvät. Muut seuraavat tarkasti ja soittavat omiin mattoihinsa.
3. Opettaja menee vielä rumpusetin taakse ja oppilaiden avulla muistellaan, mistä kompit löytyivätkään ja mitä kaikkia eri rumpun osia tarvittiinkaan.

Jos ryhmä on kovin iso eikä kärsivällisyyttä muiden seuraamiseen löydy, olen keksinyt odottaville lapsille jotain oheistoimintaa. Esimerkiksi jokainen keksii sanarytmin ja muut toistavat sen perässä. Usein kyllä kärsimättömyys ilmenee lapsissa vasta sen jälkeen, kun oma vuoro on ohitse. Hyvää oheistoimintaa on myös opettajan pyyntö hakea soitimia ja niiden virittäminen. Lapsen on hyvä osata itse virittää soitin.

Kun kaikki ovat kokeilleet kompeja oikeilla rummuilla, mennään muihin instrumentteihin. Hyvin tehty pohjatyö laulun ja rumpukomppien avulla tekee kappaleen opettelusta muilla instrumenteille erittäin helppoa. Usein pelkkä nopea soitinkohtainen demo riittää. Kitaroiden komppiin saa vaikeusastetta sammuttamalla melkein vapaalla vasemmalla kädellä soinnun aina ennen koputusta. Tässä vaiheessa kun kappaleen rakenne on sanarytmien, laulun ja perussykkeen avulla jäänyt selkärankaan, sujuu loppu kuin tanssi. Jos lapsia on enemmän kuin eri instrumentteja, laitan usein pari lasta soittamaan samaa stemmaa. Näin he myös saavat tukea toisistaan, jos joku asia sattuu unohtumaan. Sitten vaan lasketaan biisi käyntiin ja menoksi!

7.2 Musta kissa, valkea kissa: rumpusetti, kitara ja basso

Aloitimme tutustumisen sambaan ja sambarytmeihin perinteisellä sambakarnevaalikulkuella. Jonossa tanssitaan, soitetaan, liikutaan ja taustalla soi pirteää ja ennen kaikkea rytmikästä sambaa. Näin saadaan selkeää kosketuspintaa siihen, miltä samba oikein kuulostaa ja kuinka se eroaa perinteisestä suomalaisesta musiikista. Harjoittelimme myös sambatanssin alkeita laulaen taustalle uutta laulua.

Kun laulu alkoi olemaan kaikille tuttu, otimme harjoitteluun ensin mukaan basson. Muistelimme hieman basson soittotapaa, kirjoitimme taululle ylös basson kielet ja totesimme, että tarvitsemme bassosta kolme eri ääntä: D, A ja G. Bassoja on usein vain yksi. Annoin muille bassopaloja samoilla äänillä ja ohjasin itse taululta sointukirjaimia ja lauloin laulun melodiaa. Näin kaikki pääsivät kokeilemaan omalla vuorollaan bassoa. Paloja soittaessa mieleen jää myös kappaleen sointukierto. Tajusin vasta myöhemmin, että palat olisi voinut laittaa basson kielten järjestyksessä lasten eteen (E, A, D, G), mikä olisi tukenut oppimista.

Musta kissa, valkea kissa

Tuulikki Blom
arr. Vilma Rääkkönen

Light samba

Voice

Mus - ta kis - sa, val - ke - a kis - sa keh - rää - vät tro - pii - kis

Acoustic Guitar

Bass Guitar

Drum Set

4

Voice

- sa. Ky - syn - pä niil - tä, "Mis - tä te kis - sat oot

A. Gtr.

Bass

Dr.

2

7

Voice

- te pis - tok - sis - sa Ta - put - taa,

A. Gtr.

Bass

Dr.

10

Voice

o - saam-me ta - put - taa, sii - tä, et-tä o - saam-me

A. Gtr.

Bass

Dr.

13

Voice

ta - put - taa, o - saam-me ta - put - taa.

A. Gtr.

Bass

Dr.

Kuvio 12. Esimerkki 2. Musta kissa, Valkea kissa.

Kun kaikki olivat soittaneet bassoa, pidimme pienen musiikkiliikuntahetken ennen tositoimia. Otimme hernepussit ja heittelimme niitä piirissä seuraten tarkasti taustamusiikkia. Kun musiikki oli nopeaa, heittelimme niitä nopeasti seisten, kun se oli hidasta, menimme mahallemme lattialle ja vieritimme verkkaisesti maata pitkin. Vaikeusastetta saa mukavasti lisää, kun heittää mukaan kaksi, tai jopa kolme hernepussia.

Rumpukomppia olimme käyneet läpi jo aikaisemmillä tunneilla, mutta kävimme sen varmuudeksi läpi vielä yhdessä rumpujen luona. Itse näytin kompin rummuilla ja pojat kuivaharjoittelivat samalla lattiaan. Otimme kappaleeseen vaikeamman kompin, koska yksin-yhdessä neljäsosakomppi oli toiminut aikaisemmillä tunneilla jo niin hyvin. Tempon täytyi olla melkoisen hidas, että pojat sen saivat toimimaan, koska oikean käden kahdeksasosaluonnit hi-hattiin olivat vaikeita.

Myöskään kitaran komppi uudessa kappaleessa ei ollut vieras asia. Avo-D vireestä vuoropikkausta neljäsosilla, 'Helppo juttu!'- sanoivat pojat. Tein kitaralle tarkoituksella helpon stemman, jotta basso ja rummut saisivat tasaisen perussykkeen ylläpidon tukemiseksi kolmannenkin instrumentin. Varsinkin bassossa ongelmia tuotti joka toiselle neljäsosalle tuleva sävel, kitara kuitenkin auttoi pysymään tempossa. Laitoin kitaroihin avuksi sinitarranpalan muistuttamaan mistä kohdasta G-duurin barré-ote painetaan.

Kun kaikki soittimet oli käyty läpi, aloitimme bänditreenit. Minä soitin pianoa ja pojista jokainen vuorollaan sai laulaa mikrofoniin. Mikrofonista ja sen käytöstä täytyy pitää melkein aina perusteellinen sääntöjen kertaus:

- mikrofoniin ei huudeta,
- mikrofoniin ei syljetä,
- mikrofoonia ei viedä lähelle kaiutinta,
- laulaa voi kuitenkin normaalilla äänellä, melko läheltä.

Vaikka olemme laulaneet mikrofoniin useita kertoja, olen ajan myötä oppinut, että säännöt kannattaa (ainakin 7-8-vuotiaiden poikien kanssa) käydä läpi melkein jokaisella kerralla. Kirjoitin lasten pyynnöstä sanat vielä taululle ja puhelauloimme ne rytmisessä säestyksen päälle, sambassa kun tuntui olevan poikien mielestä erikoinen poljenta. Vaikka kaikki partituurin kompit ovat suorita, toisin kuin oikeassa sambassa, saa siihen mukavaa svengiä opettajan komppitaidoilla. Ajan kanssa myös lasten suorat kompit alkavat taipumaan säestyksen svengaavuuteen.

7.3 Johnny B. Goode: rumpusetti ja djembe

Tämä kappale tuli valituksi, koska musiikkikoulumme joulukonsertin teemana olivat 50-80-lukujen kappaleet ja yksi yhteiskappaleista oli Chuck Berryn Johnny B. Goode. Aloitimme kappaleen opiskelun djembeillä ja suoraan kertosäkeistä. Go go- kohdassa nostimme kädet vuorotellen ylös ilmaan iskuilla ja Go Johnny- kohdassa vielä tahdin ykköselle isku ilmaan molemmilla käsillä. Go, Go, Go-rytmi soitettiin djemben keskelle sanarytmänä. Näin saimme kertosäkeistöön näyttävyttä ja pojat pystyivät keskittymään mukana laulamiseen. Säkeistön aikana kaikki soittivat melko nopealla tempolla djembeille sovellettua rumpujen peruskompia, jossa kädet tekevät töitä melko samankaltaisesti kuin rumpusetilläkin.

Koska rumpusettejä on vain yksi, olemme yrittäneet rumpalipareja. Toinen soittaa hi-hatilla ja virvelillä ja toinen ride-pellillä ja tomilla, mutta harvoin se toimii. Ymmärrän sen täysin, sillä olisihan kahden vasta-alkaja aikuisenkin hankala soittaa rumpuja samanaikaisesti. Turhautumista välttääksemme olemme usein soittaneet puolet läpimenoista ja vuoroista alkutunnista, tehneet jotain muuta välissä ja jatkaneet tämän jälkeen vielä uudestaan kappaleen parissa.

Johnny B. Goode

Chuck Berry

arr. V. Räikkönen

Music notation for the first system (measures 1-4). The key signature is one sharp (F#) and the time signature is common time (C). The music is for Voice, Djembe, and Drum Set. The chord D is indicated above the first and third measures.

The first system consists of three staves. The top staff is for Voice, the middle for Djembe, and the bottom for Drum Set. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is common time (C). The first measure has a whole rest for all parts. The second measure has a D chord indicated above the staff. The voice part starts with a quarter note G4, followed by eighth notes A4, B4, C5, D5, E5, F#5, G5. The Djembe part has a steady eighth-note pattern. The Drum Set part has a pattern of quarter notes and eighth notes.

Music notation for the second system (measures 5-8). The key signature is two sharps (F# and C#) and the time signature is common time (C). The music is for Voice, Djembe, and Drum Set. The chord G is indicated above the second measure.

The second system consists of three staves. The top staff is for Voice, the middle for Djembe, and the bottom for Drum Set. The key signature has two sharps (F# and C#) and the time signature is common time (C). The first measure has a whole rest for all parts. The second measure has a G chord indicated above the staff. The voice part starts with a quarter note G4, followed by eighth notes A4, B4, C5, D5, E5, F#5, G5. The Djembe part has a steady eighth-note pattern. The Drum Set part has a pattern of quarter notes and eighth notes.

Music notation for the third system (measures 9-12). The key signature is two sharps (F# and C#) and the time signature is common time (C). The music is for Voice, Djembe, and Drum Set. The chords A, G, and D are indicated above the second, third, and fourth measures respectively.

The third system consists of three staves. The top staff is for Voice, the middle for Djembe, and the bottom for Drum Set. The key signature has two sharps (F# and C#) and the time signature is common time (C). The first measure has a whole rest for all parts. The second measure has an A chord indicated above the staff. The third measure has a G chord indicated above the staff. The fourth measure has a D chord indicated above the staff. The voice part starts with a quarter note G4, followed by eighth notes A4, B4, C5, D5, E5, F#5, G5. The Djembe part has a steady eighth-note pattern. The Drum Set part has a pattern of quarter notes and eighth notes.

2

13 A D D

Voice

Djembe

Dr.

17 G

Voice

Djembe

Dr.

21 A G D

Voice

Djembe

Dr.

Kuvio 13. Esimerkki 3. Johnny B. Goode.

Yksi lapsista on aina laulamassa sanoja mikrofoniin. Olen usein asettanut laulajan lähelle itseäni ja pianoa, jotta lapsi on tietoinen missä kohdassa mennään ja oma lauluni tukee lapsen laulua. Kaikki eivät uskalla tai halua laulaa, silloin olemme harjoitelleet muutamia beatboxauksen alkeita.

Helppo beatboxausrytmi:

1. Bu-ääni(bassoääni): kerätään paljon ilmaa suuhun, kiristetään huulet ja vedetään niitä vähän sisään. Päästetään nopeasti kaikki ilma ulos, jolloin syntyy kumea 'bu'-ääni. Vähän kuin ilmapallo poksahdaisi hennosti.
2. Tsi-ääni (hi-hat): Kieli hennosti ylähampaiden takaosaan kiinni ja päästetään suhuääne kielen ja hampaiden välistä terävänä. Voisi melkein ajatella, että ilma poistuu etuhampaiden välistä.
3. Chä/kä-ääni (virvelin pieni isku): Kieli kitalakeen kiinni ja päästetään terävä käänne. Olen kutsunut tätä äännettä kurkku koo:ksi, koska se muodostuu suun takaosassa. Suu on kuitenkin ä-äänteen mukaisesti vaakasuunnassa vähän auki.
4. Tsi-ääni (hi-hat): Kieli hennosti ylähampaiden takaosaan kiinni ja päästetään suhuääne kielen ja hampaiden välistä terävänä. Voisi melkein ajatella, että ilma poistuu etuhampaiden välistä.

Kun kohdat 1-4 tehdään nopeammassa tempossa, biitti herää eloon. Paino on aina 'Bu' ja 'chä' äännteillä, jolloin koko kierto alkaa muistuttamaan rumpujen komppia. Nuottiesimerkki alla.

Bu-tsi-chä-tsi bu-tsi-chä-tsi

Kuvio 14. Beatboxaus esimerkki.

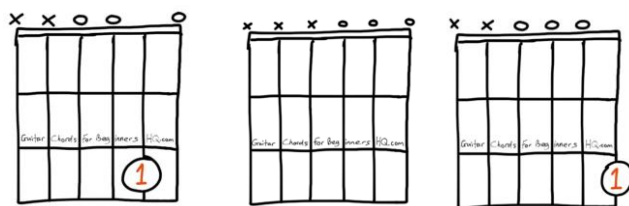
Beatboxaus on toiminut hyvin niillä, jotka eivät halua laulaa. Lähtökohtaisesti rohkaisen jokaista lasta ensin laulamaan, jos ei yksin, niin minun tai kaverin kanssa yhdessä. Jos ei millään ole laulupäivä, olemme räpänneet laulun. Rappäämisessä on tärkeää painottaa artikulaatiota ja rytmiä.

Kun rumpukomppi oli harjoiteltu ensin yhdessä djembeihin, jokainen pääsi koettamaan komppia rumpusettiin. Djembeihin olimme kompin soittaneet aina tam-iskun keskelle ja titi-iskut toisella kädellä reunaan. Ei siis vuorokäsin, vaan kumpikin käsi pysyi samassa kohdassa djemberumpua, rumpukomppia jäljitellen. Tarkoitus oli lähinnä saada komppiin nopeutta. Komppi siirrettiin hi-hatille ja virvelille niin, että tam-isku lyödään hi-hatiin, virveliä ja bassorumpuun yhtä aikaa. Tätä seuraavat titi-iskut pelkkään hi-hatiin. Koko säkeistö kompataan rummuilla samaan tapaan. Kertosäkeistössä hi-hat vaihtuu ride-peltiin ja muut raajat jatkavat työtä samaan tapaan kuin aikaisemminkin. Näin rumpali pitää yllä koko bändin sykettä läpi kappaleen.

7.4 Tao Tao: rumpusetti, bassokantele, marakassit ja kitara

Aloitimme Tao Tao:n työstämisen eritavoin, kuin muiden kappaleiden. Olin pohtinut oppisivatko pojat visuaalisesti ja toimisiko heille pieni luentotyypinen ohjeistus ennen musiikin aloittamista. Jokainen sai kysyä esimerkeistäni, kompeista tai työtavoista, mitä ikinä halusi. Penkeillä istuessaan he kuivaharjoittelivat samalla sen mukaan, mitä kokivat tarpeellisiksi.

Aloitimme kitarasta, sillä se vaatisi eniten keskittymistä. Tämän kappaleen avulla harjoittelimme ensimmäistä kertaa kitaralla sointuja ihan oikealla vireellä, neljällä, tai kolmella sointitasoltaan ylimmällä (fyysisesti alimmalla) kielellä. Kappaleeseen tarvitaan kaksi neljän kielen sointua ja yksi kolmen kielen sointu.

Kuvio 15. Tao-Tao:n soinnut: D-duuri, e-molli ja G-duuri.

Tao Tao

Karel Svoboda
arr. V. Rääkkönen

Voice

Mis - sä sa-lo si ner tää ja nur - mi on kau niin vih re - ää
Hil - jaa pu ro so-li-see ja kau - niit ku kat kuis kai lee ja

Maracas

makka ra, makka ra

Acoustic Guitar

5-string Bass Guitar

Drum Set

5

Voice

ja kaik-ki on niin rau hai saa.
e - lä mä on lep - poi saa.

Mrcs.

myös-kin soi-ja-nak-ki

A. Gtr.

Bass

Dr.

2

9

Voice

Siel - lä Ta - o Ta - o... Pic-ni Ta - o Ta - o...

Mrcs.

A. Gtr.

Bass

Dr.

13

Voice

Pieni - ni pan - da - kar - hu on. 1. 2.
Ys - tä - vi-neen saa-puu luok-sen - ne.

Mrcs.

mak-ka-ra mak-ka-ra

A. Gtr.

Bass

Dr.

1. 2.

Kuvio 16. Esimerkki 4. Tao Tao.

Soinnut eivät olleet pojille helppoja, mutta muutaman kerran jälkeen ne oli opittu. Soinnut olivat hyvät ensimmäiset otesoinnut, sillä otteet tapahtuivat samassa nauhavälissä vain yhdellä sormella tai vapailla kielillä, mikä helpotti otteiden muistamista. Kaikki soittivat omalla kitarallaan sointuja ja näytin taululta mikä sointu oli menossa. Muutama onnistui jo heti soittamaan oikeat soinnut, toisilla oli vielä hankaluuksia hahmottaa kappaleen rakennetta ja sointukiertoa, sillä emme kuitenkaan olleet laulaneet kappaletta kuin 10 minuuttia. Opettajana ei ole kuitenkaan viisasta kerrata kappaletta niin useasti, että kaikki sen osaavat heti, vaan käydä vielä ohjeistamassa jokaista itsenäiseen harjoitushetkeen. Tämän jälkeen annoin pari minuuttia omaa harjoitteluaikaa ja harjoittelu jatkui yhteissoiton alkaessa. Partituurissa on myös nuotteja, jotka ovat x-kirjaimella merkittyjä. Nämä soinnut olemme koputtaneet kitaran koppaan, sillä sointuvaihdot olivat vielä liian hankalia.

Marakassien ja rumpujen kompit harjoittelimme samanaikaisesti, sillä komppi on sama kummallakin instrumentilla läpi kappaleen. Komppia varten tarvitsimme kaksi sanarytmiä: ”makkara” ja ”myöskin soijanakki”. Yksi pojista oli rummuissa ja muut soittivat marakasseilla reisilyöntejä. On tärkeää painottaa, kuinka tarkasti marakasseilla voi soittaa! Monesti lapset ovat tottuneet soittamaan rytmisoittimia vähän sinnepäin, mutta tämän ikäisiltä voi vaatia jo tarkempaa instrumenttikäsittelyä. ”Makkara”- sanarytmistä ensimmäinen tavu lyödään reisiin ja kaksi seuraavaa ilmaan tavalliseen tapaan. Myös rummuissa toistuu sama sanarytmi hi-hat:ia ja virveliä käyttäen. Kertosäkeeseen tultaessa rytmi muuttuu toisella iskulla sisään tulevaan ”myöskin soijanakki”-sanarytmiin, jonka voi rummuissa lyödä samanaikaisesti keski-tomiin ja lattia-tomiin, jotta saadaan vahvistettua kahden käden samanaikaista koordinaatiota. Marakasseilla sanarytmi soitetaan reisiin, niin rytmistinatosta tulee tarkempi.

Bassokanteletta soitamme kuin tavallista sähköbassoa. Etusormi syyttää kielen ylöspäin vetäen ja nojautuu seuraavaan kieleen sammuttaen kuitenkin melkein heti äänen. Bassokantele on kevyempi vaihtoehto, jos tarjolla ei ole muuta kuin iso ja painava aikuisten basso. Pojat tajusivat äkkiä, että basson soiva kieli on nimeltään sama kuin sointu, jota kitarat soittavat. Näin bassoa soittava voi seurata taululta sointukiertoa samalla tavalla kuin kitaristitkin. Bassokanteleella kitaroiden koputuskohdan yli voi soittaa merkityt äänet ja se onnistuikin yllättävän helposti.

8 Soittotaito – ja paljon muuta

Bänditoiminta on mielestäni erittäin hyvä tapa tutustua ryhmässä erilaisiin instrumentteihin ja yhteissoittoon. Lapsen on hyvä olla osana ryhmää ja oppia vertaistensa seurassa. Lapsi saa hyvät alkeet lähteä kehittämään omaa muusikkouttaan ja suhdettaan musiikkiin. Luvussa kaksi listaamiani tavoitteita kannattaa tavoitella niin hyvin kuin mahdollista. Kaikkien kohdalla tavoitteet eivät välttämättä toteudu, mutta antavat hyvän alun niiden toteutumiseksi jatkossa.

8.1 Toteutuivatko tavoitteet?

Kun lähdin bändiopetusurani alussa pohtimaan instrumenttikohtaisia tavoitteita, en ollut ollenkaan varma toteutuivatko niistä puoletkaan. Kanteleen ja laulun tavoitteita osasin jo hieman pohtia tarkemmin, mutta basso, kitara ja rummut olivat itsellenikin täysin uusi instrumenttivalloitus. Useimmat asettamistani instrumenttikohtaisista tavoitteista toteutuivat ryhmässäni ja lisäilin taulukkoon myös muutaman uuden tavoitteen, jotka vaikeutuivat vuoden myötä. Kitaran soittoa aloitellessamme en olisi kuvitellut, että pojat osaavat ottaa myös barré-otteita. Otteet tuntuivat omasta mielestäni liian hankalilta, mutta onneksi otin yhdelle tunnille mukaan barré-otteet. Pojat oppivat ne erittäin nopeasti ja siksi lisäsin barré-otteet tavoitetaulukkoon.

Rummuissa kaikki oppivat peruskompin ja sen variaatioita. Emme kuitenkaan ehtineet perehtyä vaikeampiin komppeihin, mikä oli alun perin tarkoitus. Kuitenkin jälkepäin ajateltuna on erittäin tärkeää, että peruskomppi on melkein pä automaatio ja tasainen syke pysyy, vaikkei vielä vaikeampia komppeja osaisikaan. Yleismusiikillisia tavoitteita muskari- ja bändiryhmissä opitaan koko ajan. Vanhempien lasten kanssa voi musiikin teoreettisessa puolessa siirtyä vauhdilla eteenpäin ja katsoa bändiopetusta myös musiikkivalmennuksen näkökulmasta. Yhteissoiton kautta opitaan musiikin muotoja, harmonioita ja melodioita. Rytmisymboleihin tutustuminen tapahtui rytmikorttien ja rytmistoitojen avulla. Kun rytmisymboleita harjoitellaan vähän jokaisella tunnilla, oman stemman rytminkäsittely helpottuu. Olisimme kuitenkin voineet käyttää rytmistoitoihin useampia eri instrumentteja. Nyt rytmiiikan opiskeluun liittyivät aina taputtaminen, kapulat tai djembe, vaikka instrumentteja oli käytössä useampia. Improvisointi on yksi tärkeä musiikillinen elementti ja sitä opetin mielestäni liian vähän. Pojat pääsivät improvisoi-

maan sovituksia tehdessämme, mutta kunnollisia improvisointihetkiä, tai soolokierroksia oli harmillisen vähän.

Sosiaaliset taidot kehittyvät ajan kanssa, ihan niin kuin soittotaitokin. Bändiryhmäni on kasvanut kevätlukukauden aikana hienosti yhteen ja muodostanut ryhmän, jossa sykkii yhteinen musiikki. Pojat osaavat toimia ryhmässä paremmin, noudattavat yhteisiä sääntöjä ja ovat ryhmänä kehittyneet musiikillisessa keksimisessä suunnattomasti. Ideoita keksitään ja jaetaan mielellään. Oman vuoron odottaminen ja muiden kuunteleminen ovat taitoja, joita pojat harjoittelevat vielä vuosia. Keskittymiskyky siirtyy vielä nopeasti asiasta toiseen ja odottaminen on varsinkin illalla hankalaa.

Esiintymistaito ja esiintyminen ovat myös yksi tärkeä tavoite. Olemme bändiryhmän kanssa esiintyneet vanhemmille ja keväällä 2015 on luvassa konsertti, johon pääsemme esiintymään bändinä. Aluksi esiintymiset olivat pojille liian jännittäviä, mutta nyt konserttia odotetaan innolla. Esiintymistaitoa kun ei voi kehittää muuten kuin esiintymällä.

8.2 Ennen kaikkea tukemassa lasta

Bändiryhmässä lapsi oppii noudattamaan ryhmätoimintaa edistäviä sääntöjä ja arvostamaan muita. Hänen hienomotoriikkansa paranee ja musiikillinen korvansa kehittyy. Musiikin muotorakenne selkenee ja käsitteparit realisoituvat. Ryhmä tuo lapselle turvan kaikkeen tekemiseen ja esiintymiseen, kun ensimmäisenä yleisönä ovat vanhemmat, tai kaverit.

Vertaisoppimisen varhainen harjoittaminen tukee lasta koulunkäynnissä. Opitun aineksen tueksi tulee sen sanoiksi pukeminen ja toiselle selittäminen tai näyttäminen. Kun lasta tuetaan tässä vertaisoppimisessa, hänelle kehittyy myönteinen minäkuva ja hyvällä tavalla realistinen kuva oppimisesta prosessina. Oppiminen ja sujuva yhteissoitto eivät tapahdu hetkessä, vaan sitä on harjoiteltava ja sen eteen tehtävä töitä.

Vuorovaikutuksellisessa oppimisympäristössä lapsi saa avaimet vaikuttamiseen. Hän on ryhmässä tasavertainen muiden kanssa, eikä ketään nosteta sen enempää jalustalle. Kaikki ovat osallisia työn lähtöpisteeseen ja lopputulokseen. Bändiopetus tukee lasta monilla eri osa-alueilla ja antaa yhteissoiton ilon!

8.3 Kehityskohteita ja ideoita

Pitkäkestoinen soitinkarusellitoiminta olisi varmasti oiva tapa myös musiikkiopistoissa ja klassisen musiikin piirissä. Pienen lapsen ei tarvitsisi valita aluksi mitään tiettyä soitinta, vaan hän saisi alkeet mahdollisimman monesta eri soittimesta esim. soitinryhmittäin. Tiedän, ettei se ole esimerkiksi puhallinsoitinperheessä mahdollista, koska lapsen fysiikka ei vielä tietynlaisia instrumentteja kestä, mutta varmasti alkeita ja äänimaailmaa voisi jo opettaa. Pääkohtana olisikin tämän tutustumisjakson pitkäkestoisuus ja mahdollisimman monipuolisen kuvan antaminen eri instrumenteista ja mahdollisuus soittaa yhdessä.

Bändiryhmäni soittavat opinnäytetyössäni esiteltyjä soittimia, sillä ne olivat meille tarjolla tilassa, jossa opetin. Ideaalisinta tällaiselle toiminnalle olisi avara tila, jossa samaa soitinta löytyy jokaiselle lapselle ja ne ovat lapsen käsiin sopivia. Täysikokoisten kitaroiden ja bassojen kanssa on joskus improvisoitava soittoasentoja. Lapsille valmistetaan erittäin hyvälaatuisia pieniä kitaroita ja bassoja. Olen myös kokenut, että sähkörummut olisivat varhaiseen bänditoimintaan erittäin hyvä vaihtoehto akustisten rinnalle. Sähkörummuista kun saa hienoja efektejä, jotka toisivat lisää väriä lasten esityksiin ja antaisivat uusia ideoita.

Omassa bändiryhmässäni oli vuosina 2014–2015 pyöreästi kahdeksan poikaa. Jos kaikki olivat paikalla, tuntui ryhmäkoko hieman liian suurelta. Paras ryhmäkoko tällaiseen toimintaan olisi viisi oppilasta, jolloin jokainen saisi vielä enemmän yksilöopetusta soittimia käsitellessämme. Näin myös bändikarusellin pyörittäminen tunneilla ei turhauttaisi, vaan jokaisella kerralla olisi uuden soittimen äärellä.

9 Pohdinta

Ammatillinen osaamiseni on kehittynyt opinnäytetyöprosessin aikana suunnattomasti. Tiesin prosessin kehittävän omia instrumenttitaitojani, mutta oppimista ja kehittymistä tapahtui myös yllättävillä tahoilla. Perehtyessäni eri instrumenttien alkeisopetukseen, opin soittamaan itsekin paremmin. Tunnen kitaran ja basson otelaudat hyvin ja pianosäestykseni ovat kehittyneen eri musiikkityyleihin sopiviksi. Jokaisen opettamani instrumentin kohdalla voin sanoa osaavani opettaa tekniikan, ergonomian ja tarvittavat

motoriikan alkeet. Sointusoittimilla taas osaan opettaa säästämisen perustehoilla I-IV-V sekä rummuilla peruskompit.

Opetustekniikkani on poikien avulla saanut uusia ulottuvuuksia. Kiinnitän entistä enemmän huomiota oppilaiden ikäryhmään ja taitotasoon. Opetettavan aineksen on oltava haastavaa, mutta ryhmälle sopivaa. Haastavuutta ainekseen tuo instrumentteihin syventyminen. Syventyminen tapahtuu keskittymällä yhteen instrumenttiin kerrallaan ja kertaamalla instrumenttikohtaisia tekniikoita yhteissoiton avulla. Kun ikäluokan taitotason tunnistaa, sitä voi käyttää hyödykseen sovittamisessa. En ollut aikaisemmin sovittanut montaakaan kappaletta, nyt taas opinnäytetyöhöni on liitetty vain muutama sovituksistani. Materiaalia kertyy paljon, kun oppilaat ovat innostavia ja mukana sovitamisprosessissa. Sovittaminen helpottuu, kun opettajalla on hallussa instrumenttien lisäksi niiden soittotapojen soveltaminen. Lapsien kanssa on mukava kehitellä rajoja rikkovia ja innovatiivisia soittotapoja ja -tyylejä.

Yllättävin kehityksen taho on kohdallani ollut kärsivällisyys. Kahdeksan pojan energinen ryhmä perjantai-iltana voi olla välillä mahdottomien tehtävien listalla. Kärsivällisyyttä tarvitaan kaikessa ryhmäopetuksen muodoissa ja sitä täytyy opettajana oppia käytännön kautta. Kärsivällisyys kasvaa kokemuksen ja tilanteiden varianssin myötä. Olen suunnattoman kiitollinen ryhmäni jäsenille siitä, että he ovat olleet kanssani juuri sellaisina kuin ovat: 7–8-vuotiaina poikia! Energisiä, meneviä, temppuilevia, yllytettäviä, sosiaalisia, taitavia, musikaalisia, kovaäänisiä ja ennen kaikkea innokkaita oppijoita. Kärsivällisyyden ja ryhmänhallinnan haasteet ovat positiivisia haasteita!

Videomateriaali helpotti oman opettamiseni arviointia. Aion jatkossakin videoida tunteja niin usein kuin mahdollista. Oppilaat oppivat omasta soitostaan, ryhmäsoitosta ja kuuntelun tärkeydestä, kun taas opettaja saa vinkkejä omaan opetukseensa. Oman opetuksen tarkastelu auttaa huomaamaan asioita, joita ei itse työssään huomaa tai muista ajatella. Kokoan opinnäytetyöni vielä yhteen huudahdukseen: Soita bändissä ja nauti musiikista ryhmäopetuksen luomassa vertaisoppijoiden vuorovaikutuksellisessa sykkeessä!

Lähteet

- Audio Graffiti. Guide to Drum & Percussion Notation.
<http://web.mit.edu/merolish/Public/drums.pdf> (luettu 16.2.2015)
- Cacciatore, R. Edu. Ihmisterveysoppi. 7–10 vuotiaan kehitys.
http://www.edu.fi/ihmisterveysoppi/opettajalle/ihmisterveysoppi_7_10_vuotiaan_kehitys_vaiheessa (luettu 15.2.2015)
- Capone, P. 2009. Opi soittamaan bassoa. 2012. Helsinki: Nemo.
- FFHolm. Pienkantele. Johdatus soittimen anatomiaan ja rakentamisen perusteisiin.
http://www.ffholm.com/index4.php?page=kantele_fi.html (luettu 23.2.2015)
- Huhtinen-Hildén, L. 2012. Herkät tuntosarvet musiikin opettamisessa. 2013. Teoksessa Jordan-Kilikki, P, Kauppinen, E & Viitasalo-Korolainen, E (toim.). Musiikkipedagogin käsikirja. Tampere: Opetushallitus, 159-174.
- Hämeen kesäyliopisto. CHA BUM Paukepiiri. <http://www.hameenkesayliopisto.fi/wp-content/uploads/2013/10/PAUKEesite.pdf> (luettu 25.2.2015)
- Jauhiainen, R & Eskola, M. 1994. Ryhmäilmiö. Juva: WSOY.
- Jordan-Kilikki, P & Pruuki, H. 2012. Miten tehdä tilaa kohtaamiselle? Dialoginen työkentelyote opettajan työssä. 2013. Teoksessa Jordan-Kilikki, P, Kauppinen, E & Viitasalo-Korolainen, E (toim.). Musiikkipedagogin käsikirja. Tampere: Opetushallitus, 18-27.
- Jokiaho, E. 2001. Esi- ja alkuopetusikäisten lasten minäkuvia. Pro gradu-tutkielma. Jyväskylä, Opettajankoulutuslaitos
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/10465/ejokiaho.pdf?sequence=1> (luettu 20.2.2015)
- Juvonen, A & Anttila, M. 2008. Luokanopettajaopiskelijat ja musiikki - Kohti kolmannen vuosituhaten musiikkikasvatusta osa 4. Kasvatustieteiden tiedekunnan seloste. Joensuu: Joensuun yliopisto
http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-219-135-9/urn_isbn_978-952-219-135-9.pdf (luettu 26.2.2015)
- Kaikkonen, M, Ollaranta, R, Sopenen, S & Piispanen, U. 2002. Olin kantele. 2014. Helsinki: Otava.
- Kaikkonen, M, Sopenen, S & Koistinen, H. 2002. Let's play kantele. Rääkkylä: Koistinen kantele OY.
- Karling, M, Ojanen, T, Sivén, T, Vihunen, R & Vilén, M. 2008. Lapsen aika. Helsinki: Sanoma Pro OY.
- Kastinen, A & Pirinen, P. 2008. Juhlivat hiiret. Kyrö: Temps OY.
- Kronqvist, E-L & Pulkkinen, M-L. 2007. Kehityopsykologia, matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY.
- Leppänen, L. 1990. Rokkaavat rummut. 2012. Pori: Selvät sävelet OY.

Markkula, H. 2012. Ja kitara komppaa. Keuruu: Idemco.

Mike Kennedy. Guitar Chords For Beginners HQ.

<http://guitarchordsforbeginnershq.com/em-guitar-chord/> (luettu 15.1.2015)

MLL. Vanhempainnetti. 7–9-vuotiaan lapsen kasvu ja kehitys.

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/7_9-vuotias/ (luettu 14.1.2015)

Mullola, S. 2012. Temperamentti -oppimisen yksilöllinen instrumentti. 2013. Teoksessa Jordan-Kilkki, P, Kauppinen, E & Viitasalo-Korolainen, E (toim.). Musiikkipedagogin käsikirja. Tampere: Opetushallitus, 58-86.

Parikka, E. 2014. Vertaisoppiminen klarinetinsoiton opiskelussa. Opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu.

Saarberg, M. 2001. Hei, Soitan rumpua! Kokkola: Modus musiikki.

Saarikallio, S. 2012. Musiikki on kokemuslaji. 2013. Teoksessa Jordan-Kilkki, P, Kauppinen, E & Viitasalo-Korolainen, E (toim.). Musiikkipedagogin käsikirja. Tampere: Opetushallitus, 37-45.

Sinkkonen, J. 2010. Kouluikäinen poika. Teoksessa Jokela, E & Pruuki, H (toim.) Jo iso, vielä pieni. Kouluikäisen lapsen maailma. Helsinki: LK-kirjat / Lasten Keskus Oy, 31-42.

Sinkkonen, J. 2012. Poikien ja tyttöjen musiikki? 2013. Teoksessa Jordan-Kilkki, P, Kauppinen, E & Viitasalo-Korolainen, E (toim.). Musiikkipedagogin käsikirja. Tampere: Opetushallitus, 48-57.

Tharmaratnam, F & Wilkus, A. 2004. Vivo kitara. Helsinki: Otava.

Tuovila, A. 2003. "Mä soitan ihan omasta ilosta!" Pitkittäinen tutkimus 7–13-vuotiaiden musiikin harjoittamisesta ja musiikkiopisto-opiskelusta. Väitöskirja. Helsinki: Sibelius-Akatemia, Docmus-yksikkö. Studio Musica 13.

Vehviläinen, S. 2014. Ohjaustyön opas : yhteistyössä kohti toimijuutta. Helsinki: Gaudemus.

Lupa lapsen videoimiseen Demon bändiryhmässä

Opiskelen Metropolia Ammattikorkeakoulussa varhaisiän musiikkikasvatusta ja opinnäytetyöni teen 7-8-vuotiaiden bändiryhmistä, käytettävästä materiaalista ja työtavoista. Musiikkileikkikoulun ja instrumenttiopiskelun välillä bändiryhmä on oiva tapa tutustua soittimiin ja tehdä musiikkia yhdessä. Työni olisi siis tietopaketti sellaiselle, kuka haluaisi itse alkaa samanlaista ryhmää vetämään. Kun ensimmäisiä kertoja olin poikia opettanut, huomasin kuinka potentiaalinen tapa musiikin opetukseen tällainen ryhmätoiminta on. Teen pojista ja heidän mahtavasta meiningistään opinnäytetyöni, joten oman oppimiseni ja opinnäytetyöni kannalta olisi erittäin tärkeää, että voisin videoida muutamia valikoituja musiikkihetkiä. Tunteilta videoidun aineiston näkevät itseni lisäksi vain Metropolia Ammattikorkeakoulussa opinnäytetyötäni ohjaavat opettajat.

Opinnäytetyössäni ei kerrota lasten nimiä. Lähtökohtana on kaikkien tunneille osallistuvien lasten luovuuden, musisoimisen ja musiikkituotosten arvostaminen ja pedagoginen koonti.

Voisitteko ystävällisesti täyttää alla olevan lomakkeen ja tuoda sen seuraavalle Demon tunnille. Voit myös palauttaa lomakkeen sähköisesti. Tarvittaessa voitte kysyä lisätietoja minulta sähköpostitse.

Kiitos yhteistyöstä,

Vilma Räikkönen

vilma.raikkonen@jamkids.fi

Lapsen nimi: _____

- Annan suostumukseni lapseni videointiin ja äänitykseen tunnin aikana.
- Annan suostumukseni materiaalin julkaisuun (vain opinnäytetyön ohjaajille) osana opinnäytetyötä.
- En anna suostumusta lapseni videointiin.

Paikka ja aika:

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys:

Demon bändiryhmä 60 min, pe 18.30-19.30
Ruusutorpan koulun näyttämöluokka, Leppävaara

Viidakossa - rumpukapulat ja matonpalat

10 min

- Aloitetaan suoraan lyömään mattoihin 'yksin-yhdessä' - komppia
- Kun komppi toimii, laulua kompin päälle ja hieman vauhtia komppiin.
- Harjoitellaan kappaleen alun koreografia ensin ilman laulua, sitten opettajan laulun kanssa.
- Vielä A-osan säestyksen opettelu ja lopulta näiden kaiken sitominen yhteen - läpisoitto pianosäestyksen kanssa.

Soittimiin siirtyminen

15 min

- Kaikki istuvat rumpusetin edessä rumpukapulat kädessä ja opettaja näyttää setillä. Jokainen kuivaharjoittelee reisiin.
- Yksi lapsista rumpujen taakse ja vielä kaikille läpikäynti kitaran kompeista - sama tamburiinien kanssa.
- Suoraan yhteissoittoon! Rummuista komppi ja annetaan koko biisin rullata, kunnes yhteinen svengi löytyy. Opettaja laulaa päälle melodiaa ja tarkistelee lasten komppeja.
- Harjoitellaan myös pianokompin kanssa.

Keksiminen, näyttely ja kuuntelu

15-20 min

- Afrikkaa-teemaa myötäillen afrikkalaista taustamusiikkia soimaan
- Jokainen vuorollaan valitsee afrikkalaisen eläimen ja näyttelee muille. Muut yrittävät arvata eläimen. Avuksi voi antaa myös eläimen ääniä
- Kun jokainen on muutaman kerran saanut esittää eläintä, jäävät lapset patsaiksi aavikolle. Triangeli kantava aurinko käy säteillään sulattamassa jääpatsaat, jotka valahtavat lattialle.
- Halukkaat saavat olla vuorollaan aurinkoja.

Takaisin soittimille

10 min

- Muistellaan soittimien stemmoja ja treenataan laulua läpi.
- Kierrätetään niin, että jokainen saa olla jokaisessa soittimessa. Jos kaikki ovat paikalla, niin käydään läpi noin puolet ja jatketaan ensi kerralla, että kaikki saavat vuoronsa jokaisessa soittimessa.

Loppuleikki ja 'Vain elämää'

5-10 min

- Hernepusien heittälyä piirissä: Kun musiikki on nopeaa, seisotaan ja heitellään alakautta hernepusseja. Kun musiikki on hidasta, makaillaan maassa ja vieritetään hitaasti maata pitkin.
- Vuorossa olevan pojan 'Vain elämää' - kappale